

**Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»**

Соціально-гуманітарний факультет

Кафедра політичних наук і права

Личковська М. Р.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для підготовки до практичних занять та підсумкового контролю
з дисципліни

«ПОЛІТИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

для здобувачів *першого* (бакалаврського) рівня вищої освіти за ОПП
«Політологія»

Розробник:
М.Р. Личковська
к.е.н., доцент
І. А. Нерубашенко
к.політ.н, викладач

Одеса - 2019

УДК 32 : 339. 138 (075.8)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського (протокол № 3 від 11.11.2020 року)*

Рецензенти:

Яковлев Денис Вікторович, доктор політичних наук професор, декан факультету психології, політології, соціології НУ «Одеська юридична академія».

Проноза Інна Іванівна, кандидат політичних наук, старший викладач кафедри політичних наук і права Університету Ушинського.

Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять та підсумкового контролю з дисципліни «Політичний менеджмент» [для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія»]. Укладач: Личковська М. Р. ДЗ «Південноукраїнський нац. пед. ун-т імені К. Д. Ушинського». Одеса : Вид-во «Університет Ушинського». 2019. 49 с.

Методичні рекомендації укладені відповідно до Освітньо-професійної програми «Політологія» для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія». Рекомендації містять навчально-тематичний план практичних занять, завдання до практичних занять, питання для обговорювання, закріплення й перевірки знань, письмової самостійної роботи, виконання індивідуальних науково-дослідницьких завдань в обсязі повної структури курсу «Політичний менеджмент», систему оцінювання щодо форм поточного та підсумкового контролю з поясненнями, список літератури.

ЗМІСТ

1	Вступ	4
2	Методичні рекомендації та завдання до практичних занять, питання для обговорювання, закріплення й перевірки знань, письмової самостійної роботи.	6
3	Методичні рекомендації до виконання індивідуальних науково-дослідницьких завдань.	23
4	Методичні рекомендації до підсумкового контролю	26
5	Система оцінювання	31
6	Рекомендована література	44

1. ВСТУП

Згідно з навчальним планом підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія» дисципліна «Політичний менеджмент» є обов'язковою для вивчення всіма здобувачами четвертого року навчання (8 семестр).

Мета вивчення дисципліни – формування у здобувачів системи знань про природу, основні функції, моделі, технології політичного менеджменту, критерії та методи оцінювання їхньої ефективності; придбання здобувачами умінь та навичок з використання конкретних методів аналізу, планування, організації та оцінювання ефективності технологій політичного менеджменту й його комунікацій; розширення в них професійного кругозору, розуміння ролі та значення менеджменту, комунікативних технологій у забезпеченні й реалізації політичної діяльності, її дослідженні.

Передумови для вивчення дисципліни: для вивчення навчальної дисципліни «Політичний менеджмент» (або паралельно з вивченням навчальної дисципліни) здобувачі мають опанувати знання з таких навчальних дисциплін, як «Філософія», «Політична соціологія», «Основи економічної теорії», «Політологія», «Політичний PR», «Політичні партії та виборчі системи», «Політичні комунікації», «Прикладна політологія», «Політичний маркетинг», «Психологія», «Порівняльна політологія», «Політична культура та ідеології».

Очікувані результати навчання: У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- категоріальний апарат, основні теоретичні положення та ключові концепції всіх розділів дисципліни;
- сутність, основні види та функції політичного менеджменту;
- структурні елементи системи політичного менеджменту;
- види, сутність та зміст політичних технологій, що застосовуються в політичних кампаніях;
- методи аналізу та комплексної оцінки політичних ризиків;
- основні принципи управління політичними процесами;
- принципи прогнозування і моделювання політичних ситуацій;
- критерії вибору управлінських рішень в умовах ризику;
- проблеми застосування теоретичних розробок політичного менеджменту до українського політичного ринку;
- можливості використання різноманітних політичних технологій, щодо конкретних політичних об'єктів.

уміти:

- здійснювати аналіз та оцінювати вплив різних факторів на розвиток політичної ситуації за допомогою кількісних та якісних методів;
- розробляти заходи для оптимізації управління політичними процесами;
- приймати оптимальні управлінські політичні рішення з використанням різноманітних критеріїв;
- вирішувати актуальні питання теорії і практики політичної діяльності в умовах ризику;
- демонструвати навички і досвід діяльності з використання різних технологій управління політичними процесами;
- управляти ключовими процесами в сучасних політичних організаціях;
- аргументувати власну точку зору в дискусії на основі етичних міркувань, соціально відповідально;

- застосовувати знання з політичного менеджменту в практичній діяльності.

опанувати такі компетентності:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в політичній та викладацькій професійній діяльності або у процесі навчання, які передбачають застосування певних теорій та методів політичної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК2 Гнучкість мислення: набуття гнучкого мислення, відкритість до застосування концептуальних і базових знань у практичних ситуаціях, розуміння предметної області та професійної діяльності.
- ЗК3 Креативність: здатність до генерування нових ідей (креативність), прийняття обґрунтованих рішень, адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК4 Робота в команді: здатність працювати в команді, налагоджувати міжособистісної взаємодії, мотивувати людей та рухатися до спільної мети при вирішенні професійних завдань, бути критичним та самокритичним.
- ЗК9 Соціальні та етичні зобов'язання: здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально відповідально та свідомо
- ЗК10 Автономність: здатність працювати автономно, визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, аналізувати соціально-значущі процеси та приймати обґрунтовані рішення.

Фахові компетентності, спеціальні (ФК)

- ФК1 Знання понятійно-категоріального апарату та методів політичної науки, основних галузей (напрямків) політичного знання.
- ФК2 Знання вчень та концепцій світової та української політичної думки.
- ФК4 Знання принципів політологічного підходу до аналізу соціально-політичних явищ і процесів, окремих суб'єктів та інститутів; засад та технологій політичного прогнозування
- ФК7 Уміння аналізувати специфіку основних етапів розвитку політики та світового політичного процесу.
- ФК9 Уміння об'єктивно і критично оцінювати життєво важливу соціально-політичну інформацію
- ФК10 Уміння проводити кваліфікований аналіз і давати оцінку прийнятим рішенням, постановам органів законодавчої, виконавчої влади, партійних і громадських організацій, їх лідерів
- ФК14 Здатність ефективно застосовувати комунікативні технології в спілкуванні з різними суб'єктами взаємодії, застосовувати демократичні технології прийняття колективних рішень, враховуючи власні інтереси і потреби інших.

Міждисциплінарні зв'язки: «Політичні еліти та лідерство», «Політичні партії та виборчі системи», «Політичний PR», «Політичний маркетинг», «Політичні комунікації», «Прикладна політологія», «Методологія політичних досліджень», «Політична соціологія», «Політична психологія», «Порівняльна політологія», «Політична культура та ідеології».

2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРУВАННЯ, ЗАКРІПЛЕННЯ Й ПЕРЕВІРКИ ЗНАТЬ, ПИСЬМОВОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.

Практичне заняття є однією з провідних і найбільш складних форм навчального процесу та виховної роботи зі здобувачами.

Практичне заняття - вид навчального заняття, на якому здобувачі під керівництвом викладача закріплюють теоретичні положення навчальної дисципліни і набувають умінь та навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно сформульованих завдань.

Практичне заняття – це форма навчання заняття, при якій викладач організує обговорення студентами попередньо визначених питань (проблем) навчального матеріалу в обсягах що передбачені робочою навчальною програмою.

Для обговорювання на практичних заняттях виносяться не всі, а ключові, найважливіші та найскладніші теми курсу та найбільш важкі для розуміння й засвоєння питання, засвоєння яких визначає якість професійної підготовки з дисципліни. Опрацювання цих тем здійснюється на практичному занятті не в умовах індивідуальної (виступ здобувачів "по черзі", виступ найбільш підготовлених здобувачів), а в умовах колективної роботи, що забезпечує активну участь у ній кожного здобувача.

Практичні заняття покликані забезпечити розвиток творчого мислення, пізнавальної мотивації здобувачів і професійного використання ними знань у навчальних умовах. Професійне використання знань - це вільне володіння мовою відповідної науки, наукова точність оперування формулюваннями, поняттями, визначеннями. Здобувачі повинні навчитися виступати в ролі доповідачів і опонентів, володіти вміннями й навичками постановки та вирішення інтелектуальних проблем і завдань, доказу та спростування, відстоювання своєї точки зору, демонстрації досягнутого рівня теоретичної підготовки. Інші цілі й завдання, які ставить викладач у ході проведення практичних занять (повторення й закріплення знань, контроль тощо) підпорядковані цій головній меті.

Підготовку до практичного заняття рекомендується здійснювати в певній послідовності. Спочатку потрібно з'ясувати тему заняття та ознайомитись з питаннями та завданнями, які рекомендовані для обговорювання на ньому. Прочитати лекцію з теми, підібрати, вивчити та законспектувати рекомендовану літературу, визначити основні поняття проблеми. Корисно до кожного питання практичного заняття складати розгорнуті плани відповіді.

В процесі підготовки до практичного заняття рекомендується систематично накопичувати матеріали засобів масової інформації, дані суміжних дисциплін і використовувати їх у виступі. Деякі здобувачі, які ретельно готуються до практичного заняття, готують для відповіді дидактичні матеріали, використовують презентації тощо.

На практичному занятті здобувачі мають можливість виступати з будь-якого питання, при цьому можна зачитувати окремі висловлювання, цитати, цифри з конспектів. В ході дискусії на практичному занятті здобувач має можливість не лише розширити свої знання, але й перевірити, уточнити, закріпити те, що він вивчив під час самостійної роботи. Приймаючи участь у практичному занятті, доцільно під час виступів інших здобувачів робити відповідні помітки в конспекті щодо найбільш цікавих питань.

Плідна та активна робота на практичному занятті значно підвищує ефективність опанування матеріалу та в подальшому заощаджує час на його повторення. На практичних заняттях здобувачі вчаться застосовувати знання для аналізу проблем сучасного світу.

Практичні заняття проводяться в аудиторіях оснащених необхідними технічними засобами навчання з однією академічною групою.

Перелік тем практичних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни. Викладач, якому доручено проведення практичних занять, за узгодженням з

лектором навчальної дисципліни розробляє методичне забезпечення: індивідуальні завдання різної складності, контрольні завдання для виявлення ступеня сформованості необхідних умінь тощо.

На кожному практичному занятті викладач оцінює рівень підготовленості здобувачів. При виставленні оцінок враховується: якість виступів та есе, вміння презентувати їх, активність у дискусії, вміння формулювати та відстоювати свою позицію. Крім того кожен здобувач вищої освіти має виконати запропоновані письмові завдання до кожної теми, які оцінюються відповідно до критеріїв оцінювання.

Крім того, при виставленні оцінок враховується відвідування обов'язкових занять, консультацій, участь у наукових гуртках, студентських конференціях, конкурсах студентських робіт, а також моральні якості та ставлення до майбутньої професійної діяльності та навчання. За деякими темами проводяться письмові контрольні роботи.

Оцінки, одержані студентом за практичні заняття, ураховуються при визначенні семестрової підсумкової оцінки з дисципліни «Політичний менеджмент».

Навчально-тематичний план практичних занять з дисципліни «Політичний менеджмент»

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
	Змістовий модуль 1. Загальні засади «Політичного менеджменту».	12	
1	Теоретико-методологічні засади курсу «Політичний менеджмент».	4	
2	Сутність та зміст політичного менеджменту.	4	
3	Політичні технології.	2	
4	Управління політичними процесами в сучасному суспільстві.	2	
	Змістовий модуль 2 Технології політичного менеджменту та особливості їх використання в управлінні політичною кампанією	40	
5	Політична кампанія	4	
6	Проектування політичних кампаній	4	
7	Інформаційно-аналітичні технології в політичних кампаніях.	4	
8	Управління мотивацією в політичних кампаніях	4	
9	Технології комунікації, що переконує в політичних кампаніях.	2	
10	Технології управління комунікаційними процесами в політичній кампанії.	4	
11	Технології управління процесами структуризації політичної кампанії.	4	
12	Технології організації масових заходів в політичних кампаніях	4	
13	Технології міжособового спілкування в політичних кампаніях.	2	
14	Управління ризиками в політичних кампаніях.	4	
15	Політичне консультування.	4	
	Усього:	52	

Модуль 1. Теоретико-прикладні аспекти політичного менеджменту.
Змістовий модуль 1. Загальні засади «Політичного менеджменту».
Практичне заняття 1. Теоретико-методологічні засади курсу «Політичний менеджмент».

План теми:

1. Історичні, соціально-економічні і цивілізаційні передумови становлення сучасних теорій політичного управління.
2. Етапи в розвитку сучасних теорій державного і політичного управління.
3. Розвиток ідей і практик політичного менеджменту в контекст кризових процесів в політичній науці початку XX століття і поведінкової революції, що сталася пізніше

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Визначте та охарактеризуйте історичні передумови становлення сучасних теорій політичного управління.
2. Наведіть соціально-економічні передумови становлення сучасних теорій політичного управління.
3. У чому суть цивілізаційних передумов становлення сучасних теорій політичного управління?
4. Охарактеризуйте основні етапи в розвитку сучасних теорій державного і політичного управління.
5. Визначте вплив шкіл класичного, наукового та менеджменту людських відносин на процес становлення політичного менеджменту як одного з видів управлінських відносин в політиці.
6. У чому сутність кризових процесів в політичній науці початку XX століття і поведінкової революції, що сталася пізніше? Як вони вплинули на розвиток ідей і практик політичного менеджменту?

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Схематично зобразіть специфіку американо-європейської і японської системи політичного управління? Порівняйте з Українською.

Література до теми [2, 4, 12, 13, 16, 17, 22, 23, 25, 28]

Практичне заняття 2. Теоретико-методологічні засади курсу «Політичний менеджмент».

План теми:

1. Поняття і основні підходи до дослідження політичного управління.
2. Види політичного управління.
3. Суб'єкти і об'єкти політичного управління.
4. Структура, логіка, цілі та завдання курсу «Політичний менеджмент»..

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Визначте та охарактеризуйте основні види політичного управління.
2. Наведіть та охарактеризуйте основні суб'єкти політичного управління.
3. Що є основними об'єктами політичного управління.
4. Визначте характерні взаємозв'язки політичної влади та політичного управління. Політичного впливу та політичного управління. Політичного управління та політичного менеджменту.
5. У чому відмінність політичного менеджменту від державного управління і управління в державних установах та політичних організаціях?
6. Охарактеризуйте структуру і загальний зміст навчальної дисципліни «Політичний менеджмент».

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Систематизуйте в таблиці об'єктивні і суб'єктивні передумови виникнення і розвитку політичного менеджменту в людському суспільстві.

2. Письмово розкрийте основні напрями і відмінності основних підходів до дослідження політичного управління.
3. Зведіть в таблицю та охарактеризуйте основні функції політичного менеджменту

Література до теми [2, 4, 12, 13, 16, 17, 22, 23, 25, 28]

Практичне заняття 3. Сутність та зміст політичного менеджменту.

План теми:

1. Основні підходи до визначення змісту політичного менеджменту.
2. Місце і роль політичного менеджменту в системі політичних управлінських відносин.
3. Структура і види політичного менеджменту.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Охарактеризуйте основні підходи до визначення змісту політичного менеджменту.
2. У чому полягає специфіка наукового знання про політичний менеджмент?
3. Що таке предметне поле політичного менеджменту?
4. Аргументуйте зростання ролі політичного менеджменту в сучасних умовах.
4. Охарактеризуйте співвідношення понять політичний менеджмент та політичний маркетинг.
5. У чому полягає відмінність політичного менеджменту від політичної діяльності?
6. Визначте характерні взаємозв'язки політичного менеджменту і політичного PR.
7. Охарактеризуйте структуру та основні види політичного менеджменту.

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Систематизуйте в таблиці основні підходи до визначення змісту політичного менеджменту.
2. Графічно зобразіть місце і роль політичного менеджменту в сучасному суспільстві.
3. Письмово розкрийте переплетення видів політичного менеджменту та їх взаємодоповнюваність.

Література до теми [2, 3, 4, 12, 13, 16, 17, 22, 23, 25, 28]

Практичне заняття 4. Сутність та зміст політичного менеджменту.

План теми:

1. Особливість методологічної бази дослідження політичного менеджменту.
2. Чинники, що впливають на вибір методів дослідження конкретного виду політико-управлінської ситуації.
3. Політичний менеджмент як професія.
4. Етичні проблеми в політичному менеджменті.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Що розуміється під методологічними основами учбової дисципліни «Політичний менеджмент»; виділіть в технології опанування її вмістом традиційні і інноваційні компоненти.
2. Охарактеризуйте співвідношення кількісних і якісних методів в дослідженні політичного менеджменту.
3. Які чинники впливають на вибір методів дослідження конкретного виду політико-управлінської ситуації.
4. Дайте визначення процесу пізнання конкретної політичної ситуації.
5. Охарактеризуйте політичний менеджмент як професію.
6. Чому виникає соціальна потреба в професійних політичних менеджерах і технологах?
7. Чи існує проблема співвідношення політичних цілей і вибраних способів їх досягнення з нормами моралі, що існують в суспільстві?

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Систематизуйте основні напрями практичного застосування знань по політичному менеджменту.
2. Схематично зобразіть послідовність дій при розробці аналітичної конструкції ситуації.
3. Письмово розкрийте, чи може політичний менеджмент бути законним та моральним?

Література до теми [2, 3, 4, 12, 13, 16, 17, 22, 23, 25, 28]

Практичне заняття 5. Політичні технології.

План теми:

1. Політичні технології як вид управлінської діяльності.
2. Особливості та види політичних технологій.
3. Політичні технології як наука, мистецтво та вид професійної діяльності.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Доведіть, що політичні технології є видом управлінської діяльності.
2. У чому полягає особливість політичних технологій?
3. Охарактеризуйте базову складову політичних технологій.
4. У сому сутність креативної складової політичних технологій.
5. Докажіть, що політичні технології є наукою.
6. Докажіть, що політичні технології є мистецтвом.
7. Які умови розвитку наукового знання про політичні технології?

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Систематизуйте в таблиці підстави класифікації політичних технологій.
2. Ознайомтесь з основними видами політичних технологій та складіть список професій, що є найбільш затребуваними у політичному менеджменті.

Література до теми [2, 3, 4, 12, 13, 16, 17, 22, 23, 25, 26, 27]

Практичне заняття 6. Управління політичними процесами в сучасному суспільстві..

План теми:

1. Політичні процеси в сучасному суспільстві: види, механізми функціонування, чинники розвитку.
2. Суб'єкти управління політичними процесами. Роль держави в управлінні політичними процесами.
3. Партії і партійні системи як об'єкт державного регулювання.
4. Виборчий процес як об'єкт державного регулювання.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Охарактеризуйте види політичних процесів в сучасному суспільстві.
2. Які механізми функціонування політичних процесів в сучасному суспільстві?
3. Які чинники розвитку політичних процесів в сучасному суспільстві?
4. Хто є суб'єктами управління політичними процесами?
5. Яка роль держави в управлінні політичними процесами?
6. Охарактеризуйте принципи і механізми державного регулювання партійних процесів.
7. Які основні принципи і напрями державної політики в електоральному просторі

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Систематизуйте в таблиці об'єктивні і суб'єктивні передумови розвитку політичних процесів
2. Систематизуйте та охарактеризуйте в таблиці процеси політичної самоорганізації і процеси цілеспрямованого впливу. Порівняйте їх.
3. Вивчіте зміни в українському законодавстві, що до політичних партій й виборів та оцініть направленість політичного реформування в нашій державі.

Література до теми [2, 3, 4, 5, 12, 13, 16, 17, 22, 23, 25, 26, 28]

Змістовий модуль 2 Технології політичного менеджменту та особливості їх використання в управлінні політичною кампанією.

Практичне заняття 7. Політична кампанія.

План теми:

1. Поняття політичної кампанії як виду політико-управлінських відносин, специфічної управлінської організації, предметної області політичного менеджменту.
2. Види політичних кампаній.
3. Ініціатори, організатори і учасники політичних кампаній.
4. Суб'єкти і об'єкти в політичних кампаніях.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Охарактеризуйте поняття політичної кампанії як виду політико-управлінських відносин.
2. Охарактеризуйте поняття політичної кампанії як специфічної управлінської організації та предметної області політичного менеджменту.
3. У чому полягає унікальність політичної кампанії як політико-управлінського проекту?
4. Ініціатори, організатори, учасники, суб'єкти і об'єкти в політичних кампаніях. У чому полягає відмінність?
5. У чому полягає специфіка суб'єкт-об'єктних управлінських відносин в політичних кампаніях?
6. Які особливості організації і проведення політичних кампаній в сучасній Україні.

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Характер впливу на суб'єкт-об'єктні політико-управлінські відносини і вибір технологій проведення політичної кампанії правового регулювання політичними процесами конкретної політичної системи, політичної культури країни, конкурентного середовища управлінських відносин в політиці, ресурсних можливостей суб'єктів політико-управлінських відносин, ситуативних чинників зовнішнього середовища політичної кампанії.

Література до теми [1, 4, 7, 8, 9, 16, 17, 20, 22, 23, 28]

Практичне заняття 8. Політична кампанія.

План теми:

1. Принципи створення типової ефективної команди-суб'єкта (організації) управління політичною кампанією.
2. Фактори, що впливають на організаційну структуру команди-суб'єкта управління політичною кампанією.
3. Місце і роль менеджера політичної кампанії в структуризації команди-суб'єкта управління політичною кампанією.
4. Функції менеджера політичної кампанії.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Охарактеризуйте основні принципи створення типової ефективної команди-суб'єкта (організації) управління політичною кампанією.
2. Які фактори впливають на організаційну структуру команди-суб'єкта управління політичною кампанією?
3. Охарактеризуйте управлінські відносини в політичній кампанії.
4. Визначте місце і роль менеджера політичної кампанії в структуризації команди-суб'єкта управління політичною кампанією.
5. Охарактеризуйте основні функції менеджера політичної кампанії.

6. Визначте та охарактеризуйте типи взаємодії менеджера політичної кампанії з її ініціаторами (роботодавцями) і їх вплив на ефективність досягнення поставлених цілей і завдань політичної кампанії.

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Графічно зобразіть модель політичної кампанії.
2. Проведіть типологізацію суб'єктів і об'єктів в політичній кампанії. Зобразіть наочно їх відмітні особливості.
3. Проведіть контент-аналіз публікацій ЗМІ для визначення можливих варіантів структур вибіркового штабу.

Література до теми [1, 4, 7, 8, 9, 16, 17, 20, 22, 23, 28]

Практичне заняття 9. Проектування політичних кампаній.

План теми:

1. Поняття проекту політичної кампанії.
2. Види проектів політичних кампаній.
3. Принципи розробки і технології підготовки проектів політичних кампаній.
4. Вплив виду політичної кампанії на структуру і зміст проекту.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Охарактеризуйте сутність проекту політичної кампанії.
2. Визначте види проектів політичних кампаній.
3. Що таке політичні кампанії «під ключ» і складно структуровані?
4. Хто є суб'єктами проектування політичних кампаній?
5. Визначте принципи розробки проектів політичних кампаній.
6. Охарактеризуйте технології підготовки проектів політичних кампаній
7. Охарактеризуйте проект політичної кампанії як передбачувану концепцію її організації і проведення та попередній прогноз її можливого розвитку.
8. Які основні вимоги до проекту?

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Систематизуйте та охарактеризуйте в таблиці теоретичні моделі і їх значення для проектування політичних управлінських процесів
2. Письмово розкрийте проблеми вибору теоретичної моделі політичної взаємодії для вироблення ефективних технологій політичного впливу.

Література до теми [1, 4, 7, 8, 9, 16, 17, 18, 20, 23, 24, 28]

Практичне заняття 10. Проектування політичних кампаній.

План теми:

1. Технології складання проекту політичної кампанії.
2. Алгоритм розробки проекту політичної кампанії.
3. Політична ціль кампанії та основні вимоги до її формулювання.
4. Особливості планування політичної кампанії

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Охарактеризуйте технології складання проекту політичної кампанії.
2. Опишіть алгоритм розробки проекту політичної кампанії.
3. Розкрийте основний зміст підготовчого етапу.
4. Що таке діагностика ситуації?
5. Які основні вимоги до прикладних досліджень?
6. Охарактеризуйте та порівняйте політичну ціль кампанії та управлінські цілі.
7. Опишіть етап розробки стратегії політичної кампанії.
8. Що таке етап розробки тактичного малюнка політичної кампанії?
9. Які основні принципи розробки тактичного малюнка політичної кампанії?

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Обґрунтуйте значущість проекту, як письмового документа, для досягнення політичних цілей.
2. Покажіть відмінності між проектом, стратегією і планом політичної кампанії.

Література до теми [1, 4, 7, 8, 9, 16, 17, 18, 20, 23, 24, 28]

Практичне заняття 11. Інформаційно-аналітичні технології в політичних кампаніях.

План теми:

1. Управлінська ситуація як сукупність об'єктів, умов і чинників, що впливають на досягнення цілей політичної кампанії.
2. Діагностика управлінської ситуації.
3. Сутність аналітичного конструювання ситуації та його основні етапи.
4. Сутність моделювання об'єкту управлінської дії.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Що таке управлінська ситуація?
2. Розкрийте зміст діагностики управлінської ситуації.
3. Охарактеризуйте сутність аналітичного конструювання ситуації та визначте його основні етапи.
4. У чому полягає сутність моделювання об'єкту управлінської дії?
5. Що таке операціоналізація?
6. У чому проблема інтерпретації результатів?
7. Охарактеризуйте основні принципи складання звіту про дослідницьку роботу.
8. Визначте проблеми вироблення рекомендацій для менеджерів політичних кампаній.

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Опишіть, як пов'язані між собою знання про управлінську ситуацію і проблема ефективності політичних технологій.
2. Розкрийте сутність реальної ситуації і аналітично сконструйованої ситуації та визначте їх спільні і відмітні риси.

Література до теми [1, 4, 7, 8, 9, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 23, 28]

Практичне заняття 12. Інформаційно-аналітичні технології в політичних камп.

План теми:

1. Кількісні і якісні методи прикладного дослідження.
2. Вид політичної кампанії і проблема вибору методів отримання інформації про управлінську ситуацію.
3. Моніторинг в політичних кампаніях.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Охарактеризуйте сутність кількісних і якісних методів прикладного дослідження.
2. Як вид політичної кампанії впливає на проблему вибору методів отримання інформації про управлінську ситуацію.
3. Охарактеризуйте сутність анкетування та визначте можливості його проведення й обмеженість використання.
4. Охарактеризуйте основні принципи проведення і умови використання при діагностиці політичної управлінської ситуації фокус-групи.
5. Охарактеризуйте контент-аналіз як метод діагностування політичної управлінської ситуації.
6. Що таке вторинні дані? Які способи їх отримання і особливості використання при діагностуванні політичної ситуації?
7. У чому полягає необхідність відстежування ситуації в ході політичної кампанії?
8. Охарактеризуйте основні принципи організації моніторингових досліджень.

9. Яка періодичність моніторингу?

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Спираючись на знання, отримані при вивченні курсу «Політична соціологія», складіть програму діагностики управлінської ситуації.
2. Чи існують в сучасній Україні фактори і умови формування і розвитку професійного політичного аналізу?

Література до теми [1, 4, 7, 8, 9, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 23, 28]

Практичне заняття 13. Управління мотивацією в політичних кампаніях.

План теми:

1. Основні теорії мотивації політичних дій: соціологічна, психологічна, біхевіористична, ситуаційна, раціонального вибору, когнітивна.
2. Управління мотивацією політичної поведінки.
3. Основні завдання управління мотивацією в політичній кампанії.
4. Фактори впливу на управління мотивацією політичних дій.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Що таке мотивація політичної дії (поведінки) в політичних кампаніях?
2. Які теорії мотивації найбільш використовуються у політичному менеджменті?
3. У чому сутність когнітивної моделі мотивації політичної дії?
4. Визначте основні завдання управління мотивацією в політичній кампанії.
5. Охарактеризуйте фактори впливу на управління мотивацією політичних дій.
6. У чому полягають обмеження і можливості зовнішнього впливу на мотивацію політичної дії?
7. У чому необхідність комплексного підходу до використання технологій управління мотивацією в політичній кампанії?

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Письмово розкрийте управління мотивацією політичної поведінки як механізм спрямованого впливу на сферу мотивації індивідів і соціальних груп з метою спонукання їх до дій, що відповідають інтересам суб'єкта-команди політичної кампанії.
2. Опишіть у чому полягають основні завдання політичного менеджера при формуванні політичної мотивації?

Література до теми [4, 7, 8, 10, 11, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 27, 28]

Практичне заняття 14. Управління мотивацією в політичних кампаніях.

План теми:

1. Маніпуляція в політичному менеджменті.
2. Суб'єкти і об'єкти маніпуляційних дій в політичному управлінні.
3. Види маніпуляційних технологій.
4. Специфіка застосування маніпуляційних технологій в різних видах політичного менеджменту.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Що таке маніпуляції?
2. Визначте сутність маніпуляції в політичному менеджменті.
3. Охарактеризуйте співвідношення понять мотивація і маніпуляція.
4. Хто є суб'єктами маніпуляційних дій в політичному управлінні?
5. Охарактеризуйте об'єкти маніпуляційних дій в політичному управлінні.
6. Які соціально-психологічні фактори і умови сприяють маніпулюванню свідомістю індивідів і соціальних груп?
7. Охарактеризуйте основні види маніпуляційних технологій.

8. Охарактеризуйте основні канали, способи і засоби застосування маніпуляційних технологій в політичних кампаніях.

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Визначте та опишіть морально-правові заходи протидії вживанню маніпуляційних технологій в політико-управлінському процесі політичними кампаніями в Україні.
2. Систематизуйте в таблиці специфіку застосування маніпуляційних технологій в різних видах політичного менеджменту.

Література до теми [4, 7, 8, 10, 11, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 27, 28]

Практичне заняття 15. Технології комунікації, що переконує в політичних кампаніях.

План теми:

1. Особливості комунікації в політичному менеджменті.
2. Технологія розробки модульної схеми (концепції) комунікації, що переконує.
3. Основні види комунікації, що переконує: центральна (пряма) і периферійна (непряма)..
4. Основні види технологій посилення інформаційної дії.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Визначте основні принципи організації комунікаційних процесів в політичній кампанії.
2. Охарактеризуйте модель комунікаційного процесу.
3. Охарактеризуйте технологію розробки модульної схеми (концепції) комунікації, що переконує.
4. Яка головна тема комунікації, що переконує?
5. Охарактеризуйте розробку сюжетних ліній головної теми комунікації, що переконує.
6. Визначте способи і прийоми посилення дії повідомлень в системі комунікації, що переконує.
7. Охарактеризуйте основні види технологій посилення інформаційної дії.
8. У чому полягає проблема ефективності технологічних прийомів комунікації, що переконує.
9. Охарактеризуйте призначення і основні принципи створення слоганів в політичних кампаніях.

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Систематизуйте в таблиці прийоми, що активізують увагу людей до певної інформації. Прийоми, що підвищують довіру населення до інформації. Прийоми, що дозволяють впливати на процеси категоризації і атрибуції, на розуміння інформації. Прийоми, що забезпечують закріплення інформації в пам'яті.

Література до теми [4, 7, 8, 10, 11, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 27, 28]

Практичне заняття 16. Технології управління комунікаційними процесами в політичній кампанії.

План теми:

1. Комунікаційні канали в політичній кампанії.
2. Принципи відбору каналів передачі повідомлень.
3. Феномен «лідерів групової думки» (П. Лазарфельд).
4. Розмови і чутки в політичних кампаніях.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Як грамотно організувати просування політичної інформації?
2. Визначте сутність і роль комунікаційних каналів в політичній кампанії.
3. «Зависання» інформації на етапі трансляції. Що це?

4. Охарактеризуйте методику класифікації Л. Девліна за формою подачі політичного рекламного повідомлення.
5. Хто такі «лідери думок»?
6. Охарактеризуйте основні типи лідерів думок.
7. Визначте можливості і обмеження використання лідерів думок в політичних кампаніях.
8. Які причини звернення політичних технологів до каналів чуток і масової розмов?
9. Визначте та охарактеризуйте роль розмов і чуток в політичних кампаніях.

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Охарактеризуйте особливості тактичних прийомів «захисту до нападу», «захисту під час і після нападу», прийоми нападу. Визначте, які канали комунікації Ви будете використовувати для підтримки цих тактичних прийомів. Обґрунтуйте свій вибір.
2. Охарактеризуйте особливості стратегії і тактики політичних кампаній різних рівнів та їх можливості щодо вибору каналів комунікацій.

Література до теми [4, 7, 8, 10, 11, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 27, 28]

Практичне заняття 17. Технології управління комунікаційними процесами в політичній кампанії.

План теми:

1. Політична реклама: сутність, види, технології.
2. Робота із ЗМІ: сутність, методи, технології.
3. Інтернет в політичних кампаніях.
4. Принципи відбору каналів трансляції інформації в політичній кампанії.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Визначте спільні і відмінні риси політичної реклами та інших інформаційних повідомлень.
2. Охарактеризуйте відомі Вам технології проведення рекламної кампанії в ЗМІ.
3. Проблема ставлення населення до політичної реклами. Які технології мінімізації негативного ставлення людей до політичної реклами Вам відомі?
4. Проблема прихованої політичної реклами.
5. Охарактеризуйте можливості і обмеження використання ЗМІ для розповсюдження інформації.
6. Охарактеризуйте технології «підкорення ЗМІ».
7. Наведіть технології поширення політичної інформації у всесвітній павутині.
8. Охарактеризуйте основні принципи та етапи планування трансляції інформації в політичній кампанії.
9. Визначте основні умови звертання керівників політичних кампаній до таких каналів як політична реклама, Інтернет-технології.
10. Чому необхідно проводити моніторинг інформаційної кампанії.

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Опишіть основні напрями роботи політичного менеджера з журналістами. Наведіть приклади елементів журналістської діяльності з досвіду свого життя.
2. Чутки – специфічний канал передачі інформації. «Закон чуток». Виберіть із сучасного інформаційного потоку матеріал відповідний закономірностям поширення чуток і систематизуйте його.
3. Зобразіть схематично відбір каналів політичної комунікації в політкомпанії політичним менеджером.

Література до теми [4, 7, 8, 10, 11, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 27, 28]

Практичне заняття 18. Технології управління процесами структуризації політичної кампанії.

План теми:

1. Загальна характеристика процесів структуризації. П. Бергер і Т. Лукман «Соціальне конструювання реальності».
2. «Структурний тиск» як певна уніфікація поведінки людей (по П. Бурдьє).
3. Зовнішня структуризація: необхідність і основні завдання управління в політичній кампанії.
4. Внутрішня структуризація: необхідність і основні завдання управління в політичній кампанії.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Що таке соціальні структури і структурований соціальний простір?
2. У чому сутність «соціального конструювання реальності»?
3. Що таке «структурний тиск»? Як він впливає на поведінку людей?
4. Чому необхідна зовнішня структуризація? Яка її роль в політичному процесі?
5. У чому полягає сутність та роль внутрішньої структуризації?
6. У чому полягає необхідність управління процесами внутрішньої і зовнішньої структуризації в політичній кампанії?
7. Які основні завдання управління процесами внутрішньої і зовнішньої структуризації в політичній кампанії?

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Змодельуйте комплексну ситуацію структуризації сучасного українського суспільства. Які групи змінних мають бути включені в модель? Які взаємозв'язки між ними? Як диференціюється населення українських міст?

Література до теми [4, 7, 8, 10, 11, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 27, 28]

Практичне заняття 19. Технології управління процесами структуризації політичної кампанії.

План теми:

1. Технології управління процесами зовнішньої структуризації.
2. Технології управління процесами внутрішньої структуризації.
3. Основні критерії вибору і принципи роботи з адресними групами.
4. Сегментація об'єкту управління в політичній кампанії.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Охарактеризуйте технології управління процесами внутрішньої структуризації.
2. Охарактеризуйте технології управління процесами зовнішньої структуризації.
3. Що таке статусно-ролева модель?
4. Визначте та охарактеризуйте основні види статусно-ролевих моделей взаємодії в політичних кампаніях.
5. У чому полягає проблема вибору статусно-ролевих моделей взаємодій в різних політичних кампаніях?
6. Охарактеризуйте технології внесення до масової свідомості думок про ціннісну значущість вибраної структурної моделі.
7. Що таке адресні групи?
8. Охарактеризуйте основні критерії вибору і принципи роботи з адресними групами.
9. Охарактеризуйте сутність, місце, роль та принципи сегментації об'єкту управління в політичній кампанії.

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. На прикладі свого міста опишіть кластерний принцип сегментації.
2. Систематизуйте форми і методи управління процесами внутрішньої структуризації.

Література до теми [4, 7, 8, 10, 11, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 27, 28]

Практичне заняття 20. Технології організації масових заходів в політичних кампаніях.

План теми:

1. Призначення масових заходів в політиці.
2. Відмітні особливості масових заходів, їх основні види.
3. Цілі проведення масових заходів у рамках політичних кампаній.
4. Види політичних кампаній і проблема доцільності проведення масових заходів.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Чи можливо обійтися без масових заходів у політиці?
2. Які відмітні особливості масових заходів?
3. Охарактеризуйте основні види масових заходів.
4. Що таке квазігрупи? У чому полягає їх специфіка?
5. Охарактеризуйте умови і психологічні наслідки включення людей в квазігрупи.
6. Визначте та охарактеризуйте основні цілі проведення масових заходів у рамках політичних кампаній.
7. У чому полягає проблема доцільності проведення масових заходів у різних видах політичних кампаній.

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Чи можна вважати політичною дією участь в політичному мітингу «за компанію»? Обґрунтуйте свою відповідь.
2. Чому політичні дії не завжди стимулюють потрібну реакцію суспільства?

Література до теми [4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 27, 28]

Практичне заняття 21. Технології організації масових заходів в політичних кампаніях.

План теми:

1. Технології підготовки і проведення мітингів і масових заходів в політичній кампанії.
2. Нормативно-правове регулювання масових заходів.
3. Сценарій масового заходу: основні вимоги до його написання.
4. Способи формування відчуття спільності в учасників масових заходів.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Чи відрізняються технології підготовки і проведення мітингів від технологій підготовки і проведення і масових заходів в політичній кампанії?
2. Як визначити місце масового заходу в тактичному малюнку політичної кампанії?
3. Чи потрібне нормативно-правове регулювання масових заходів?
4. Для яких масових заходів потрібен дозвіл на проведення? Які умови і проблеми його отримання?
5. Охарактеризуйте технології забезпечення явки на масовий захід.
6. Визначте та охарактеризуйте технології підвищення «психологічної температури» на масовому заході.
7. Що таке групи підтримки на мітингу? Які їх функції і форми поведінки?
8. Визначте роль і особливості музичного супроводу масових заходів.
9. Охарактеризуйте способи формування відчуття спільності (ідентичності) в учасників масових заходів.
10. Визначте та охарактеризуйте проблему безпеки на масових заходах і технології її забезпечення.

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Визначте види політичних компаній у яких доцільно проводити масові заходи. Відповідь обґрунтуйте.
2. Запропонуйте алгоритм дій при організації мітингу у політичній кампанії.

Література до теми [4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 27, 28]

Практичне заняття 22. Технології міжособового спілкування в політичних кампаніях.

План теми:

1. Види, місце та роль міжособового спілкування в політичних кампаніях.
2. Технології безпосередньої роботи з населенням.
3. Технології організації переговорів в політичних кампаніях.
4. Особисті зв'язки в кампаніях лобістів..

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Що таке міжособове спілкування в політичних кампаніях?
2. Охарактеризуйте опосередковане і безпосереднє спілкування. Визначте їх спільні і відмітні риси.
3. Яка роль переговорів в політичних кампаніях?
4. Визначте психологічні основи організації безпосередньої роботи з населенням.
5. Сутність принципу «нога в дверях».
6. Які особливості підготовки і проведення зустрічей населення з політиком?
7. Як закріпити ефект безпосереднього спілкування політика з населенням?
8. Визначте та охарактеризуйте місце і роль переговорів в політичних кампаніях.
9. Що таке конфронтаційний підхід?
10. Охарактеризуйте основні етапи розробки стратегії ведення переговорів.

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Визначте, які види між особового спілкування будуть корисні для просування цілей різних політичних компаній.
2. Запропонуйте перелік технологій міжособового спілкування для компаній лобістів.

Література до теми [4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 27, 28]

Практичне заняття 23. Управління ризиками в політичних кампаніях.

План теми:

1. Фактори ризиків в політичних кампаніях і їх основні види.
2. Види ризиків в політичних кампаніях.
3. Управління ризиками в політичних кампаніях: завдання і основні принципи.
4. Кризові ситуації в політичній кампанії, їх основні види.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Визначте та охарактеризуйте основні види факторів ризику у політичних кампаніях.
2. У чому полягають стратегічні ризики?
3. Охарактеризуйте ризики «зависання» інформації.
4. Визначте ризики фінансового забезпечення і основні шляхи мінімізації.
5. Які ризики можуть бути пов'язані з особою політика?
6. У чому полягає сутність командних ризиків?
7. Які завдання та принципи управління ризиками в політичних кампаніях?
8. Охарактеризуйте основні види кризових ситуацій в політичній компанії.

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Визначте характер ризиків, з якими може стикнутися команда, що реалізує певний проєкт політичної компанії.
2. Складіть примірний перелік загроз, які можуть походити від ваших політичних суперників.

3. Запропонуйте сценарій «розкеровування» ситуації у випадку викидання компромату проти вашого політика.

Література до теми [4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 27, 28]

Практичне заняття 24. Управління ризиками в політичних кампаніях.

План теми:

1. Конкурентне політичне середовище: методи аналізу та оцінювання..
2. Основні способи зниження негативної дії конкурентного середовища.
3. Інформаційний захист політичній кампанії.
4. Контрпропагандистська складова політичної кампанії. Форми її організації. Компрогат в політичній боротьбі.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Охарактеризуйте дії політичних конкурентів як чинник ризику в політичній кампанії.
2. Які методики попередньої оцінки сили і впливу потенційних учасників політичного процесу, що ініціюється, Вам відомі?
3. Визначте основних і не основних суперників в політичній боротьбі.
4. Визначте основні види інформації про суперників та охарактеризуйте джерела її отримання.
5. У чому полягає проблема виявлення сильних і слабких сторін суперника?
6. Визначте та охарактеризуйте способи забезпечення інформаційної безпеки.
7. Охарактеризуйте технології управління кризовими ситуаціями в політичних кампаніях.
8. Визначте види компромату в українській практиці політичних кампаній.
9. Які цілі збирання або підготовки компромату?
10. Які технології захисту від компромату Вам відомі?

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Будь-яка політична кампанія розвертається в конкурентному середовищі, тобто проходить в атмосфері суперництва, а інколи і конфлікту між різними політичними силами. Дана обставина накладає серйозний відбиток на хід політичної кампанії, вимагає від політичних менеджерів не лише обліку чинників конкурентоспроможності, але і вживання заходів для зміцнення власних позицій. Як політичний менеджер укріплює власні позиції? Напишіть есе з цієї проблеми.
2. Особливо яскраве суперництво виявляється під час виборів, коли на одну і ту ж статусну позицію в системі державної влади претендують декілька кандидатів. Проте якщо уважніше придивитися, то суперництво можна побачити навіть там, де, здавалося б, немає жодної конкуренції. Наприклад, проводиться політична кампанія з метою підвищення авторитету президента, що діє. На перший погляд президент в країні може бути лише один, і, отже, жодної конкуренції з іншими політичними силами при вирішенні даної проблеми не повинно бути. Але насправді справа йде інакше. Опишіть, чому при вирішенні цієї проблеми політичним менеджерам доводиться стикатися з серйозною протидією опозиційних політичних сил. І що необхідно зробити для оздоровлення конкурентного політичного середовища?

Література до теми [4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 27, 28]

Практичне заняття 25. Політичне консультування.

План теми:

1. Місце і роль політичного консультування в політичному управлінні.
2. Види політичного консультування.
3. Алгоритм політичного консультування.
4. Політики і політичні консультанти: проблема взаємин в процесі консультування.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Визначте та охарактеризуйте місце і роль політичного консультування в політичному управлінні.
2. Які жанри політичного консультування Вам відомі?
3. У чому полягає зовнішнє консультування?
4. У чому сутність внутрішнього консультування?
5. Охарактеризуйте основні види політичного консультування.
6. У чому полягає відмінність між жанром і видом політичного консультування?
7. Опишіть алгоритм політичного консультування.
8. У чому проблема взаємин в процесі консультування між політиками і політичними консультантами?
9. Визначте етичні проблеми консультування.

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. Використовуючи пошукові системи Інтернету, складіть список українських фірм, що здійснюють послуги з політичного консультування.
2. Визначте фактори, що впливають на розвиток ринку політичного консалтингу в Україні

Література до теми [4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 27, 28]

Практичне заняття 26. Політичне консультування.

План теми:

1. Становлення ринку політичних консалтингових послуг. Український ринок політичних консалтингових послуг.
2. Діапазон і характер послуг, що надаються.
3. Менеджер і політик: проблема взаємодії.
4. Функції політичного менеджера.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Визначте та охарактеризуйте проблеми становлення українського ринку політичних консалтингових послуг.
2. Охарактеризуйте проблему якості політичних консалтингових послуг.
3. Чи є конкуренція на ринку політичних консалтингових послуг? Визначте її форми і наслідку для суспільства.
4. Чи існують правила конкурентної боротьби на ринку політичних консалтингових послуг?
6. Чи відрізняється проблеми взаємодії менеджера і політика та політика й політичного консультанта?
7. Охарактеризуйте основні функції політичного менеджера у політичній компанії.
8. Які вимоги пред'являються до політичного менеджера?

Завдання для самостійної письмової роботи:

1. До цих пір ми розглядали осіб, що розробляють і реалізують стратегію і тактику політичної кампанії, як суб'єктів, що діють самостійно. При цьому як би малося на увазі, що політики повинні просто слідувати порадам політичних менеджерів і політичних технологів. Дайте відповідь, чи не роблять вже політичні менеджери сучасну політику? Якщо ні, то де закінчується їх коло обов'язків, якщо так, то що роблять політики і навіщо їм потрібні політичні менеджери?
2. Професійна допомога – це послуги, які надають фахівці, що володіють відповідними знаннями і навичками. Наприклад, щоб організувати і провести в сучасному суспільстві ефективну виборчу кампанію, потрібні спеціальні знання і уміння, якими володіють лише люди, які професійно займаються цією справою. Саме до них звернеться політик, коли перед ним встане проблема обрання, наприклад, в Верховну Раду. Якщо до Вас звернуться за такою допомогою, то в чому полягатимуть Ваші обов'язки, виконання, яких дозволить отримати відповідну винагороду?

3. Поряд з виконанням своїх професійних обов'язків по вирішуванню конкретного завдання політичні консультанти повинні одночасно піклуватися про встановлення міжособових стосунків з політиком-клієнтом, про створення атмосфери взаємної довіри. Відзначимо, що необхідно враховувати особові якості політика, риси його характеру, темпераменту. Перерахуєте особові якості, які можуть, з одного боку, полегшувати встановлення контакту консультантів з політиком, а з іншої – утрудняти.

Література до теми [4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 27, 28]

3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ ЗАВДАНЬ

Згідно з навчальним планом підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія» індивідуальні науково-дослідницькі завдання з дисципліни «Політичний менеджмент» передбачені у формі **есе**.

Есе здобувача - це самостійна письмова робота на тему, запропоновану викладачем (тема може бути запропонована і здобувачем, але обов'язково має бути погоджена з викладачем). **Мета есе** полягає в розвитку навиків самостійного творчого мислення і письмового викладу власних думок, виділення причинно-наслідкових зв'язків між явищами, пошуку необхідних аргументів на підтримку своєї точки зору тощо.

Есе повинне містити чіткий виклад суті поставленої проблеми, включати самостійно проведений аналіз цієї проблеми з використанням концепцій і аналітичного інструментарію, що розглядається у рамках дисципліни, висновки, що узагальнюють авторську позицію з поставленої проблеми.

За своїм обсягом есе не має бути великим. Одним з основних завдань есе є не лише розкриття теми, але і виклад її в короткій лаконічній формі. У зв'язку з невеликим обсягом есе його структура не має чіткого виділення розділів. Проте, не зважаючи на це, воно має бути логічно збудоване і містити наступні основні частини:

- 1) актуальність даної теми і постановка конкретної практичної проблеми;
- 2) виклад своїй позиції щодо виділеної проблеми;
- 3) аргументація своєї точки зору, приведення фактичних даних, підтверджуючих вказану точку зору;
- 4) підведення підсумків і виділення власних рекомендацій для зниження гостроти проблеми або її вирішення.

Самостійна робота студента при написанні есе має бути збудована відповідно до наступного плану:

- 1) вибір теми і її осмислення;
- 2) підбір і вивчення літератури і необхідних джерел;
- 3) формулювання актуальності теми і ключових проблем, що наявні в рамках вибраної теми;
- 4) визначення своєї позиції щодо виділеної проблеми;
- 5) пошук і виклад аргументів, що підтверджують точку зору здобувача;
- 6) підведення підсумків і підготовка рекомендації по даній темі.

Здобувач обирає тему індивідуального завдання за власним бажанням. Захист індивідуальних завдань здійснюється у формі презентації під час практичних занять. Здобувач має підготувати доповідь, презентувати її та відповісти на запитання здобувачів та викладача. Максимальна кількість балів за зміст та презентацію індивідуального завдання – 5 балів.

Кожен здобувач може виконувати не більше двох індивідуальних науково-дослідницьких завдань. Бали, що отримують здобувачі за індивідуальні завдання відносяться до поточного контролю.

Своєчасність подачі здобувачем виконаного індивідуального завдання на перевірку включається в критерій оцінювання.

Загальні вимоги до індивідуальних науково-дослідних завдань.

Обсяг есе не повинен перевищувати 3-6 сторінок комп'ютерного тексту. Роботу пишуть з одного боку стандартного аркуша паперу з полями: зліва – 30 мм, справа – 10

мм, зверху – 20 мм, знизу – 2 мм. Формат аркушів – А4 (210х297). На початку роботи обов'язково мають бути вказана тема і прізвище здобувача, який підготував дану роботу. При оформленні основного тексту роботи використовується шрифт 12-14, інтервал - 1,5.

Всі сторінки роботи послідовно нумерують арабськими цифрами, проставляючи їх у правому верхньому куті. На титульному аркуші, який є першою сторінкою роботи, номер не проставляють.

Особливу увагу необхідно звернути на оформлення таблиць. Вони повинні мати назву, яка відображає їх зміст. Таблиці повинні бути компактними, наочними і зрозумілими. Небажаним є перенос таблиць, якщо зони повністю вміщуються на одній сторінці.

Усі таблиці повинні бути пронумеровані. Номер таблиці ставиться зліва від назви і складається із номера розділу та порядкового номера таблиці, розділених крапкою, наприклад, 1.1. (перша таблиця першого розділу), 2.1 (перша таблиця другого розділу).

Всі ілюстрації (графіки, схеми, діаграми тощо) іменуються рисунками. Рисунки нумеруються послідовно в межах розділу та порядкового номера рисунка, розділених крапкою, наприклад: 3.2 (другий рисунок третього розділу). Рисунки повинні розміщуватися зразу після посилання на них у тексті наукової роботи. Кожний рисунок повинен супроводжуватися змістовним підписом. Підпис розміщується під рисунком в один рядок з номером.

Скорочення слів у заголовках розділів, підрозділів, таблиць, додатків і в підписах під рисунками не допускається, а в тексті можливі лише загальноприйняті скорочення.

Цитати, взяті із праць або офіційних документів, повинні відповідати оригіналу. Для кожної цитати необхідно зробити посилання на джерело.

Перелік літературних джерел, використаних при виконанні наукової роботи, наводять наприкінці тексту, а по тексту повинні бути наведені посилання, які подаються у квадратних дужках з вказівкою номеру джерела у списку літератури та сторінки, наприклад, [1, с. 15-11], або «... у працях [3-5]...» і т.д.

Література подається в алфавітному порядку або в порядку посилання в тексті.

Наведені в списку використаних джерел друковані праці записують мовою оригіналу і оформляють згідно з вимогами державного стандарту.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ)

з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		Денна форма	Заочна форма
	Змістовий модуль 1.	15	
1	Есе за вибором: - Сучасний стан українського електорального менеджменту: масштаби, рівень розвитку, стан професійного співтовариства тощо. - Нерівномірність розвитку основних видів політичного менеджменту у сучасній Україні та її причини. - Причини нерозвиненості професійного лобізму в сучасній Україні. - Відмінності політичного менеджменту від державного управління і управління у державних установах та політичних організаціях. - Проблема прихильності партійної ідеології в роботі партійного функціонера.	15	
	Змістовний модуль 2.	15	

1	Есе за вибором: • Ефективність «чорних» технологій та методи їх нейтралізації • Історичний та сучасний опит менеджменту революції й протидії революції в Україні та країнах СНД. • Відношення до професії політичного технолога та політичного менеджера у сучасному українському суспільстві. • Політичні менеджери та політики: загальні та особливі риси і форми діяльності.	15	
	Разом	30	

4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий контроль проводиться у формі семестрового екзамену. Семестровий екзамен - це форма підсумкового контролю засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу з дисципліни «Політичний менеджмент» за семестр, що проводиться як контрольний захід.

Здобувач вважається допущеним до семестрового екзамену якщо він виконав всі види робіт, передбачені навчальним планом на семестр з дисципліни «Політичний менеджмент».

Семестровий екзамен проводиться відповідно до навчального плану в терміни, що встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни. Екзамен проводиться згідно з розкладом, який доводиться до відома викладачів і студентів не пізніше, як за місяць до початку сесії.

Форма проведення семестрового екзамену усна.

Екзамени приймаються у складі двох викладачів: лектора та ще одного викладача.

Питання, що виносяться на екзамен повністю охоплюють робочу програму курсу та забезпечують перевірку знань, навичок і умінь відповідного рівня, що передбачені освітньою програмою.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ.

1. Визначте історичні, соціально-економічні і цивілізаційні передумови становлення сучасних теорій політичного управління.
2. Розкрийте розвиток ідей і практик політичного менеджменту в контекст кризових процесів в політичній науці початку XX століття і поведінкової революції, що сталася пізніше.
3. Охарактеризуйте види політичного управління: державне, управління в політичних організаціях, управління політичними кампаніями.
4. Наведіть характеристику суб'єктів і об'єктів політичного управління.
5. Розкрийте зміст поняття політичного менеджменту в широкому і у вузькому сенсі.
6. Обґрунтуйте структуру, логіку, цілі та завдання курсу «Політичний менеджмент»
7. Охарактеризуйте основні підходи до визначення змісту політичного менеджменту.
8. Дайте загальну характеристику предметного поля політичного менеджменту.
9. Визначте місце і роль політичного менеджменту в системі політичних управлінських відносин.
10. Розкрийте причини зростання ролі політичного менеджменту в сучасному суспільстві.
11. Охарактеризуйте структуру і види політичного менеджменту.
12. Визначте чинники, що впливають на вибір методів дослідження конкретного виду політико-управлінської ситуації.
13. Охарактеризуйте політичний менеджмент як професію.
14. Визначте етичні проблеми в політичному менеджменті.
15. Розкрийте проблему співвідношення політичних цілей і вибраних способів їх досягнення з нормами моралі, що існують в суспільстві.
16. Охарактеризуйте політичні технології як вид управлінської діяльності.
17. Охарактеризуйте види, механізми функціонування, чинники розвитку політичних процесів в сучасному суспільстві
18. Розкрийте сутність поняття політична кампанія та охарактеризуйте види політичних кампаній.

19. Визначте та охарактеризуйте ініціаторів, організаторів і учасників політичних кампаній
20. Наведіть характеристику суб'єктів і об'єктів в політичних кампаніях.
21. Охарактеризуйте особливості організації і проведення політичних кампаній в сучасній Україні.
22. Розкрийте функції менеджера політичної кампанії.
23. Охарактеризуйте види проектів політичних кампаній.
24. Охарактеризуйте проект політичної кампанії як передбачувану концепцію її організації і проведення та попередній прогноз її можливого розвитку.
25. Визначте вплив виду політичної кампанії на структуру і зміст проекту.
26. Охарактеризуйте основні розділи і зміст проекту політичної кампанії.
27. Стартова діагностика об'єкту політико-правових відносин.
28. Опишіть алгоритм розробки проекту політичної кампанії.
29. Розкрийте особливості планування політичної кампанії.
30. Охарактеризуйте аналітичне конструювання ситуації як необхідний підготовчий етап в проведенні політичної кампанії.
31. Вид політичної кампанії і проблема вибору методів отримання інформації про управлінську ситуацію.
32. Охарактеризуйте основні принципи організації моніторингових досліджень. Періодичність моніторингу.
33. Розкрийте сутність поняття мотивації політичної дії (поведінки) в політичних кампаніях. Визначте основні завдання управління мотивацією в політичній кампанії.
34. Охарактеризуйте фактори впливу на управління мотивацією політичних дій.
35. Розкрийте обмеження і можливості зовнішнього впливу на мотивацію політичної дії.
36. Розкрийте зміст маніпуляції в політичному менеджменті.
37. Проаналізуйте співвідношення понять мотивація і маніпуляція.
38. Охарактеризуйте суб'єкти і об'єкти маніпуляційних дій в політичному управлінні.
39. Визначте та охарактеризуйте види маніпуляційних технологій.
40. Розкрийте специфіку застосування маніпуляційних технологій в різних видах політичного менеджменту.
41. Охарактеризуйте основні принципи організації комунікаційних процесів в політичній кампанії.
42. Опишіть модель комунікаційного процесу.
43. Охарактеризуйте технологію розробки модульної схеми (концепції) комунікації, що переконує.
44. Визначте основні види комунікації, що переконує: центральна (пряма) і периферійна (непряма).
45. Охарактеризуйте особливості створення різних інформаційних продуктів.
46. Охарактеризуйте основні види технологій посилення інформаційної дії.
47. Охарактеризуйте комунікаційні канали в політичній кампанії.
48. Розкрийте проблему «зависання» інформації в політичній кампанії.
49. Розкрийте принципи відбору каналів передачі повідомлень.
50. Охарактеризуйте можливості і обмеження використання лідерів думок в політичних кампаніях.
51. Визначте основні принципи роботи з лідерами думок в ході політичних кампаній. Охарактеризуйте причини звернення політичних технологів до каналів чуток і масової розмови.
52. Порівняйте політичну рекламу з іншими інформаційними повідомленнями: Визначте спільні і відмінні риси.
53. Охарактеризуйте види політичної реклами..

54. Розкрийте проблеми прихованої політичної реклами.
55. Визначте можливості і обмеження використання ЗМІ для розповсюдження інформації.
56. Надайте загальну характеристику методам роботи із ЗМІ.
57. Охарактеризуйте технології проведення прес-конференцій, підготовки і розсилки прес-релізів.
58. Визначте основні вимоги до створення інформаційного приводу.
59. Охарактеризуйте роль Інтернет в політичних кампаніях.
60. Розкрийте сутність зовнішньої і внутрішньої структуризації.
61. Розкрийте необхідність і основні завдання управління процесами внутрішньої і зовнішньої структуризації в політичній кампанії.
62. Охарактеризуйте технології управління процесами внутрішньої структуризації.
63. Визначте статусно-ролеву модель як алгоритм взаємодії.
64. Охарактеризуйте основні види статусно-ролевих моделей взаємодії в політичних кампаніях.
65. Охарактеризуйте основні критерії вибору і принципи роботи з адресними групами.
66. Розкрийте сутність сегментації об'єкту управління в політичній кампанії.
67. Розкрийте призначення масових заходів в політиці.
68. Охарактеризуйте відмітні особливості масових заходів та їх основні види.
69. Види політичних кампаній і проблема доцільності проведення масових заходів.
70. Охарактеризуйте технології підготовки і проведення мітингів і масових ходів в політичній кампанії.
71. Охарактеризуйте нормативно-правове регулювання масових заходів.
72. Сценарій масового заходу: основні вимоги до його написання.
73. Охарактеризуйте технології підвищення «психологічної температури» на масовому заході.
74. Опишіть групи підтримки на мітингу, їх функції і форми поведінки.
75. Визначте особливості музичного супроводу масових заходів.
76. Наведіть способи формування відчуття спільності в учасників масових заходів.
77. Охарактеризуйте проблеми безпеки на масових заходах і технології її забезпечення.
78. Визначте місце і роль міжособового спілкування в політичних кампаніях.
79. Охарактеризуйте опосередковане і безпосереднє спілкування. Визначте спільні і відмітні риси.
80. Охарактеризуйте види міжособового спілкування в політичних кампаніях.
81. Розкрийте особисті зв'язки в кампаніях лобістів.
82. Охарактеризуйте місце та роль переговорів в політичних кампаніях.
83. Розкрийте технології безпосередньої роботи з населенням.
84. Розкрийте технології організації переговорів в політичних кампаніях.
85. Визначте фактори ризиків в політичних кампаніях та охарактеризуйте їх основні види.
86. Охарактеризуйте види ризиків в політичних кампаніях.
87. Стратегічні ризики: чинники і основні шляхи мінімізації.
88. Ризики «зависання» інформації: чинники і основні шляхи мінімізації.
89. Ризики фінансового забезпечення: чинники і основні шляхи мінімізації.
90. Ризики, пов'язані з особою політика, що позиціонується: чинники і основні шляхи мінімізації.
91. Командні ризики: чинники і основні шляхи мінімізації.
92. Охарактеризуйте управління ризиками в політичних кампаніях. Визначте його завдання і основні принципи.
93. Охарактеризуйте дії політичних конкурентів як чинник ризику в політичній кампанії.

94. Наведіть методики попередньої оцінки сили і впливу потенційних учасників політичного процесу, що ініціюється.
95. Охарактеризуйте проблеми виявлення сильних і слабких сторін суперника.
96. Охарактеризуйте інформаційний захист як спосіб мінімізації ризиків в політичній кампанії.
97. Дайте визначення інформаційній безпеці політичної кампанії.
98. Охарактеризуйте основні види інформаційного захисту.
99. Розкрийте технології управління кризовими ситуаціями в політичних кампаніях.
100. Охарактеризуйте кризові ситуації в політичній кампанії та визначить, їх основні види.
101. Наведіть фактори загострення кризових ситуацій в політичних кампаніях.
102. Визначить види «брудних технологій» в українській політичній практиці.
103. Охарактеризуйте способи протистояння «брудним технологіям».
104. Визначте місце і роль політичного консультування в політичному управлінні.
105. Охарактеризуйте види політичного консультування.
106. Опишіть алгоритм політичного консультування.
107. Політики і політичні консультанти: проблема взаємин в процесі консультування.
108. Охарактеризуйте етичні проблеми консультування.
109. Визначте фактори зростання ролі політичного консультування в сучасному суспільстві.
110. Охарактеризуйте Український ринок політичних консалтингових послуг.
111. Охарактеризуйте конкуренцію на ринку політичних консалтингових послуг.
112. Визначте роль політичного менеджера в політичній кампанії.
113. Менеджер і політик: проблема взаємодії.
114. Охарактеризуйте функції політичного менеджера.

Зміст і структура екзаменаційних білетів, критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри політичних наук і права та зазначаються у робочій програмі навчальної дисципліни, цих методичних рекомендаціях й доводяться до відома студентів на першому занятті. Або здобувачі можуть ознайомитись з ними самостійно на сайті кафедри <file:///C:/Documents%20and%20Settings/Admin/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/%D0%9A%D0%B0%D1%84%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%B0%20%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%20%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0.html>

Екзаменаційні білети з дисципліни «Політичний менеджмент» містять три питання з різних змістових модулів. Відповіді на ці питання дозволять визначити ступень засвоєння здобувачем програмного матеріалу і науково-понятійного апарату політичного менеджменту, рівень знань всіх положень теорії, їх змісту, володіння інформацією щодо сучасного стану досліджень, умінь визначати причини і наслідки використання управлінських технологій у політиці.

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»**

Освітній ступінь «бакалавр»
Спеціальність 052 «Політологія» Семестр 8
Навчальна дисципліна «Політичний маркетинг»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № ____

1. _____
2. _____
3. _____

Затверджено на засіданні кафедри політичних наук і права
Протокол № 1 від 27 серпня 2019 року

Завідувач кафедри _____ **Наумкіна С. М.**
(підпис) (прізвище та ініціали)

Екзаменатор _____ **Личковська М. Р.**
(підпис) (прізвище та ініціали)

5. СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.

Згідно «Положення про організацію освітнього процесу», «Положення про організацію контролю та оцінювання якості навчання здобувачів» та Освітньо-професійної програми «Політологія» для оцінювання якості навчання здобувачів з дисципліни «Політичний маркетинг» використовується накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання здобувачів за усіма видами аудиторної та поза аудиторної (самостійної) навчальної діяльності, спрямована на опанування навчального матеріалу. Підсумкове оцінювання рівня знань здобувачів з дисципліни здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролю у формі екзамену за 100-бальною шкалою.

Завданнями поточного контролю знань здобувачів є перевірка та оцінка:

- а) систематичності та активності роботи здобувача на практичних аудиторних заняттях;
- б) виконання завдань, виданих для самостійного опрацювання;
- в) розуміння та засвоєння матеріалу, набутих навичок та вмінь самостійно опрацьовувати матеріал, самостійно працювати з літературою та іншими джерелами, осмислювати та узагальнювати зміст теми та розділу, а також умінь усно чи письмово подавати матеріал у вигляді презентації, відповідей на запитання тощо;
- г) якості підготовки та рівню захисту індивідуального навчально-дослідного завдання.
- д) рівня засвоєння знань здобувачів після вивчення дисципліни за допомогою тестових модульних контрольних завдань.

Семестровий екзамен - це форма підсумкового контролю засвоєння здобувачами теоретичного та практичного матеріалу з дисципліни «Політичний менеджмент» за семестр.

Критерії оцінювання за різними видами роботи.

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні заняття	0 балів	Здобувач не володіє навчальним матеріалом, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань, ніколи не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; відповідь на запитання невпевнена, хаотична або відсутня.
	1 бал	Здобувач володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, показує слабе знання понятійного апарату та невміння працювати з джерелами інформації. Відповідь містить суттєві помилки у визначенні понять.
	2 бали	Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становить незначну частину навчального матеріалу, відтворює його на репродуктивному рівні, опускає істотні помилки під час відповідей на запитання; пасивно працює на практичних заняттях, показує слабе знання літературних джерел, не спроможний пояснити зміст застосовуваного понятійного апарату, не вміє публічно представляти матеріал..
	3 бали	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; в цілому відповідає на поставлені запитання, відтворює

		значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; але не в змозі переконливо аргументувати свої відповіді, навести приклади практичного використання, помиляється у використанні понятійного апарату, показує недостатні знання літературних джерел.
	4 бали	Здобувач активно працює на практичному занятті. Досить вільно володіє програмним матеріалом, демонструє розуміння та засвоєння матеріалу, набуті навички та вміння самостійно опрацьовувати матеріал, вести пошук необхідної наукової інформації, ставити і розв'язувати наукові проблеми, розмірковувати, але не завжди в змозі робити власні висновки. Добре працює в парі/групі/команді. Вміє усно чи письмово подавати матеріал у вигляді презентації, відповідей на запитання тощо. Відповіді на запитання майже повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання але припускає 1-2 помилки у визначеннях, які сам же виправляє; мають місце деякі недоліки у послідовності, логічності чи аргументованості відповіді.
	5 балів	Здобувач активно працює на практичному занятті. Вільно володіє програмним матеріалом, демонструє розуміння та засвоєння матеріалу, набуті навички та вміння самостійно опрацьовувати матеріал, вести пошук необхідної наукової інформації, ставити і розв'язувати наукові проблеми, розмірковувати, робити власні висновки. Вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми, теми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; активно, дуже добре працює в парі/групі/команді; здатний публічно представити матеріал у вигляді презентації, відповідей на запитання тощо. Відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання..
Самостійна робота	0 балів	Здобувач не виконує практичні завдання і домашню/самостійну роботу. Не працює з літературою.
	1 бал	Здобувач іноді частково виконує деякі види практичних завдань і домашньої/самостійної роботи; допускає істотні помилки, не вміє самостійно опрацьовувати матеріал та літературу.
	2 бали	Здобувач виконує більшість видів практичних завдань і домашньої/самостійної роботи, але може розв'язувати лише типові завдання стандартними методами., при цьому не здатний робити висновки. Виконує завдання зі значною кількістю грубих помилок.
	3 бали	Здобувач виконує більшість видів практичних завдань і домашньої/самостійної роботи. Виконання завдань характеризується повнотою з декількома помилками суттєвого характеру
	4 бала	Здобувач виконує всі види практичних завдань і домашньої/самостійної роботи. Вміє застосовувати

		теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань, успішно, комплексно вирішує поставлені завдання. Виконання завдань характеризується повнотою з декількома помилками не суттєвого характеру.
	5 балів	Здобувач виконує всі види практичних завдань і домашньої/самостійної роботи. Вміє застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань. Бездоганно, творчо розв'язує типові, комбіновані й нестандартні задачі різними способами, здатний проаналізувати й узагальнити отриманий результат. Вміє самостійно опрацьовувати матеріал, вести пошук необхідної наукової інформації, зокрема й електронної, аналізувати й передавати її.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	0 балів	Завдання не виконано.
	1 бал	Завдання виконано формально, стандартними книжковими фразами, мають місце не послідовність викладення матеріалу, помилки у визначеннях та висновках.
	2 бали	Завдання виконано формально, стандартними книжковими фразами, без власних роздумів.
	3 бали	Завдання виконано добре, але тема розкрита не повністю, викладення матеріалу не зовсім послідовне, висновки формальні без власних роздумів.
	4 бали	Завдання виконано якісно, самостійно, тема розкрита повністю, викладання матеріалу логічне та послідовне, висновки обґрунтовані, але мають місце 1-2 помилки у визначеннях чи 1-2 недоліки у послідовності та мовному оформленні.
	5 балів	Завдання виконано якісно, з творчим підходом, тема розкрита повністю, викладання матеріалу логічне та послідовне, висновки обґрунтовані, цікаві, відрізняється власними роздумами.
Контрольна модульна робота	0 балів	Відповіді на запитання неправильні.
	1 бал	Відповіді на запитання загалом правильні але не повні.
	2 бали	Відповіді на запитання правильні, повні..

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Бали	Критерії
0 балів	Відповіді на запитання відсутні.
1-5 балів	Відповіді на запитання безсистемні, неповні, невпевнені, що свідчить про незнання основного матеріалу, допущено помилки у визначенні понять та категорій, невміння узагальнювати. Відсутні приклади практичного використання.
6-10 балів	Здобувач виявляє розуміння основних положень питання, але спостерігається значна поверховість знань; визначення термінів і понять не зовсім чітке, висновки і узагальнення аргументовані слабо, в них мають місце помилки і невірне тлумачення. Здобувач не в змозі надати наукове пояснення практичним подіям.
11-15 балів	Відповіді на запитання загалом правильні, але виклад матеріалу недостатньо систематизований, окремі знання недостатньо глибокі, у висновках і узагальненнях є окремі неточності. Здобувач намагається

	аналізувати реальні події на теоретичних засадах, робити власні висновки, проте припускається незначних помилок у наведені прикладів практичного використання.
16-20 балів	Відповідь на запитання є повною, змістовною і вичерпною. Здобувач виявляє правильне розуміння теоретичного та нормативного матеріалу, робить доказові висновки і узагальнення, пов'язані з явищами навколишнього життя, майбутньою спеціальністю.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 A)	Здобувач вільно володіє програмним матеріалом і науково-понятійним апаратом політичного менеджменту; аргументовано висловлює свої думки, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, розв'язує складні проблемні завдання, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Відповіді відрізняються впевненістю, повнотою та логікою. <i>Здобувач знає:</i> категоріальний апарат, основні теоретичні положення та ключові концепції всіх розділів дисципліни; сутність, основні види та функції політичного менеджменту; структурні елементи системи політичного менеджменту; види, сутність та зміст політичних технологій, що застосовуються в політичних кампаніях; методи аналізу та комплексної оцінки політичних ризиків; основні принципи управління політичними процесами; принципи прогнозування і моделювання політичних ситуацій; критерії вибору управлінських рішень в умовах ризику; проблеми застосування теоретичних розробок політичного менеджменту до українського політичного ринку; можливості використання різноманітних політичних технологій, щодо конкретних політичних об'єктів. <i>Здобувач уміє:</i> аналізувати специфіку основних етапів розвитку політики та світового політичного процесу; об'єктивно і критично оцінювати життєво важливу соціально-політичну інформацію; здійснювати аналіз та оцінювати вплив різних факторів на розвиток політичної ситуації за допомогою кількісних та якісних методів; розробляти заходи для оптимізації управління політичними процесами; приймати оптимальні управлінські політичні рішення з використанням різноманітних критеріїв; вирішувати актуальні питання теорії і практики політичної діяльності в умовах ризику; управляти ключовими процесами в сучасних політичних організаціях; проводити кваліфікований аналіз і давати оцінку прийнятим рішенням, постановам органів законодавчої, виконавчої влади, партійних і громадських організацій, їх лідерів; аргументувати власну точку зору в дискусії на основі етичних міркувань, соціально відповідально; застосовувати знання з політичного менеджменту в практичній діяльності. <i>Здобувач здатен:</i> до генерування нових ідей (креативність), прийняття обґрунтованих рішень, адаптації та дії в новій ситуації; працювати в команді, налагоджувати міжособистісної взаємодії, мотивувати людей та рухатися до спільної мети при вирішенні професійних завдань, бути критичним та самокритичним; діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально відповідально та свідомо;

	<i>Здобувач демонструє:</i> знання вчень та концепцій світової та української політичної думки, понятійно-категоріального апарату та методів політичної науки, основних галузей (напрямків) політичного знання; принципів політологічного підходу до аналізу соціально-політичних явищ і процесів, окремих суб'єктів та інститутів; засад та технологій політичного прогнозування; навички і досвід діяльності з використання різних технологій управління політичними процесами; гнучкість мислення, відкритість до застосовування концептуальних і базових знань у практичних ситуаціях, розуміння предметної області та професійної діяльності; здатність працювати автономно, визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, аналізувати соціально-значущі процеси та приймати обґрунтовані рішення; ефективно застосовувати комунікативні технології в спілкуванні з різними суб'єктами взаємодії, застосовувати демократичні технології прийняття колективних рішень, враховуючи власні інтереси і потреби інших. У цілому здобувач демонструє високий (творчий) рівень сформованість компетентностей за заданими стандартами, що забезпечує надійний рівень відтворення основних положень дисципліни та високу здатність до застосування знання з політичного менеджменту в практичних ситуаціях
Добре (82-89 В)	Здобувач добре володіє програмним матеріалом, логічно, послідовно й обґрунтовано його викладає під час усних та письмових відповідей, висловлює власну думку, робить висновки. Виконання завдань характеризується повнотою з декількома помилками не суттєвого характеру. <i>Здобувач знає:</i> категоріальний апарат, основні теоретичні положення та ключові концепції всіх розділів дисципліни; сутність, основні види та функції політичного менеджменту; структурні елементи системи політичного менеджменту; види, сутність та зміст політичних технологій, що застосовуються в політичних кампаніях; методи аналізу та комплексної оцінки політичних ризиків; основні принципи управління політичними процесами; принципи прогнозування і моделювання політичних ситуацій; критерії вибору управлінських рішень в умовах ризику; проблеми застосування теоретичних розробок політичного менеджменту до українського політичного ринку; можливості використання різноманітних політичних технологій, щодо конкретних політичних об'єктів, однак припускає 1-2 помилки у визначеннях, які сам же виправляє; мають місце деякі недоліки у послідовності, логічності чи аргументованості відповіді. <i>Здобувач уміє:</i> аналізувати специфіку основних етапів розвитку політики та світового політичного процесу; об'єктивно і критично оцінювати життєво важливу соціально-політичну інформацію; здійснювати аналіз та оцінювати вплив різних факторів на розвиток політичної ситуації за допомогою кількісних та якісних методів; розробляти заходи для оптимізації управління політичними процесами; приймати оптимальні управлінські політичні рішення з використанням різноманітних критеріїв; вирішувати актуальні питання теорії і практики політичної діяльності в умовах ризику; управляти ключовими процесами в сучасних політичних організаціях; проводити кваліфікований аналіз і давати оцінку прийнятим рішенням, постановам органів законодавчої, виконавчої влади, партійних і громадських організацій, їх лідерів; аргументувати власну точку зору в дискусії на основі етичних міркувань, соціально відповідально; застосовувати знання з політичного

	менеджменту в практичній діяльності, однак, іноді потребує допомоги в системному аналізі досліджуваних організаційних подій, в оцінці їх причинно-наслідкових зв'язків. <i>Здобувач здатний:</i> до генерування нових ідей (креативність), прийняття обґрунтованих рішень, адаптації та дії в новій ситуації, проте допускає незначних помилок у встановленні взаємозв'язків між соціально-політичними явищами і процесами. Загалом здатний працювати в команді, налагоджувати міжособистісної взаємодії, мотивувати людей та рухатися до спільної мети при вирішенні професійних завдань, бути критичним та самокритичним; діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально відповідально та свідомо; <i>Здобувач демонструє:</i> знання вчень та концепцій світової та української політичної думки, понятійно-категоріального апарату та методів політичної науки, основних галузей (напрямків) політичного знання; принципів політологічного підходу до аналізу соціально-політичних явищ і процесів, окремих суб'єктів та інститутів; засад та технологій політичного прогнозування; навички і досвід діяльності з використання різних технологій управління політичними процесами; гнучкість мислення, відкритість до застосовування концептуальних і базових знань у практичних ситуаціях, розуміння предметної області та професійної діяльності; здатність працювати автономно, визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, аналізувати соціально-значущі процеси та приймати обґрунтовані рішення; ефективно застосовувати комунікативні технології в спілкуванні з різними суб'єктами взаємодії, застосовувати демократичні технології прийняття колективних рішень, враховуючи власні інтереси і потреби інших. Однак не зовсім впевнено формулює та обґрунтовує свою позицію; подекуди припускає незначних помилок при обґрунтуванні, потребує допомоги викладача в деяких питаннях. У цілому здобувач демонструє добрий (конструктивно-варіативний) рівень сформованості компетентностей за заданими стандартами, що забезпечує надійний рівень відтворення основних положень дисципліни та добру здатність до застосування знання з політичного менеджменту в практичних ситуаціях
Добре (74-81 С)	Здобувач достатньо володіє навчальним матеріалом, досить логічно, послідовно його викладає під час усних та письмових відповідей, висловлює власну думку, робить висновки, але у відповідях допускає певні (неістотні) недоліки у використанні термінології, тлумаченні фактів, подій, процесів і явищ з дисципліни, які виправляє після надання консультативної допомоги викладача. Виконання завдань характеризується повнотою з декількома помилками суттєвого характеру. <i>Знає на достатньому рівні:</i> категоріальний апарат, основні теоретичні положення та ключові концепції всіх розділів дисципліни; сутність, основні види та функції політичного менеджменту; структурні елементи системи політичного менеджменту; види, сутність та зміст політичних технологій, що застосовуються в політичних кампаніях, проте допускається суттєвих неточностей в трактуванні окремих теоретичних положень та ключових концепцій деяких розділів дисципліни. Знає методи аналізу та комплексної оцінки політичних ризиків; основні принципи управління політичними процесами; принципи прогнозування і моделювання політичних ситуацій; критерії вибору управлінських рішень в умовах ризику; проблеми застосування теоретичних розробок

	політичного менеджменту до українського політичного ринку; можливості використання різноманітних політичних технологій, щодо конкретних політичних об'єктів, однак власні висновки можуть містити помилки. Не може чітко сформулювати проблеми застосування теоретичних розробок політичного менеджменту до українського політичного ринку; можливості використання різноманітних критеріїв при прийнятті рішень в умовах невизначеності. Недостатньо знає пріоритетні дослідження українських науковців в галузі політичного менеджменту. <i>Здобувач загалом уміє:</i> аналізувати специфіку основних етапів розвитку політики та світового політичного процесу; об'єктивно і критично оцінювати життєво важливу соціально-політичну інформацію; здійснювати аналіз та оцінювати вплив різних факторів на розвиток політичної ситуації за допомогою кількісних та якісних методів; розробляти заходи для оптимізації управління політичними процесами; приймати оптимальні управлінські політичні рішення з використанням різноманітних критеріїв; вирішувати актуальні питання теорії і практики політичної діяльності в умовах ризику; управляти ключовими процесами в сучасних політичних організаціях; проводити кваліфікований аналіз і давати оцінку прийнятим рішенням, постановам органів законодавчої, виконавчої влади, партійних і громадських організацій, їх лідерів; аргументувати власну точку зору в дискусії на основі етичних міркувань, соціально відповідально; застосовувати знання з політичного менеджменту в практичній діяльності. Але нечітко виражене ставлення до фактів, не завжди здатний провести аналіз і зробити узагальнення результату, припускається суттєвих неточностей в теоретичному трактуванні окремих процесів, при необхідності надати наукову оцінку запропонованим політичним ризикам. Можливі помилки у розв'язанні проблемних задач. <i>Здобувач здатний:</i> до прийняття обґрунтованих рішень. Разом з тим відчуває суттєві труднощі у генеруванні нових ідей та дії в нових ситуаціях. Здатен працювати в команді, налагоджувати міжособистісної взаємодії, мотивувати людей та рухатися до спільної мети при вирішенні професійних завдань, бути критичним та самокритичним; діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально відповідально та свідомо. Однак не завжди може аргументувати власну точку зору в дискусії, губиться в нестандартних ситуаціях; виявляє схильність до прийняття позиції інших здобувачів. <i>Здобувач демонструє:</i> знання вчень та концепцій світової та української політичної думки, понятійно-категоріального апарату та методів політичної науки, основних галузей (напрямків) політичного знання; принципів політологічного підходу до аналізу соціально-політичних явищ і процесів, окремих суб'єктів та інститутів, але виникають певні труднощі у визначенні засад та використанні технологій політичного прогнозування, не достатньо повні знання сучасних теоретичних і практичних засад організації та проведення політологічних досліджень; не достатньо сформовані уміння об'єктивно і критично оцінювати життєво важливу соціально-політичну інформацію; невпевнено проводить аналіз та дає оцінку прийнятим рішенням, постановам органів законодавчої, виконавчої влади, партійних і громадських організацій, їх лідерів. засад та технологій політичного прогнозування; навички і досвід
--	---

	діяльності з використання різних технологій управління політичними процесами; гнучкість мислення, відкритість до застосовування концептуальних і базових знань у практичних ситуаціях, розуміння предметної області та професійної діяльності; здатність працювати автономно, визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, аналізувати соціально-значущі процеси та приймати обґрунтовані рішення; ефективно застосовувати комунікативні технології в спілкуванні з різними суб'єктами взаємодії, застосовувати демократичні технології прийняття колективних рішень, враховуючи власні інтереси і потреби інших. Не достатньо виявляє здатність працювати автономно, застосовувати комунікативні технології в спілкуванні з різними суб'єктами взаємодії. Затрудняється у застосовуванні демократичних технологій прийняття колективних рішень, не може чітко пов'язати власні інтереси і потреби інших. У цілому здобувач демонструє достатню сформованість компетентностей за заданими стандартами, що забезпечує досить надійний рівень відтворення основних положень дисципліни та добру здатність до застосування знання з політичного менеджменту в практичних ситуаціях
Задовільно (64-73 D)	Здобувач володіє навчальним матеріалом, передбаченим робочою програмою дисципліни, на репродуктивному рівні. Під час усних та письмових відповідей викладає його фрагментарно, поверхово, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань. Виконує завдання із допустимою кількістю грубих помилок. Виявляє <i>базові знання</i>: має загальні уявлення про категоріальний апарат, основні теоретичні положення та ключові концепції всіх розділів дисципліни, сутність, основні види та функції політичного менеджменту; структурні елементи системи політичного менеджменту; види, сутність та зміст політичних технологій, що застосовуються в політичних кампаніях, але спостерігається значна поверховість знань; визначення термінів і понять не зовсім чітке, висновки і узагальнення аргументовані слабо, в них допускаються суттєві помилки і невірне тлумачення. Не зовсім розуміє методи аналізу та комплексної оцінки політичних ризиків; основні принципи управління політичними процесами; принципи прогнозування і моделювання політичних ситуацій; критерії вибору управлінських рішень в умовах ризику; проблеми застосування теоретичних розробок політичного менеджменту до українського політичного ринку; можливості використання різноманітних політичних технологій, щодо конкретних політичних об'єктів. На задовільному рівні може аналізувати, порівнювати і робити висновки, але відповіді мало аргументовані, неповно обґрунтовані висновки, допускає ряд серйозних помилок при узагальненні та інтерпретації основних закономірностей, фактів та явищ, зміст окремих питань викладає частково, непослідовно, відповідь виявляє прогалини у знаннях. Не виявляє творчості у вирішенні навчально-виховних ситуацій, нестандартні ситуації викликають значні труднощі; здебільшого не має власної позиції. <i>Здобувач в цілому вміє</i>: аналізувати специфіку основних етапів розвитку політики та світового політичного процесу, але не може самостійно об'єктивно і критично оцінювати життєво важливу соціально-політичну інформацію; здійснювати аналіз та оцінювати вплив різних факторів на розвиток політичної ситуації за допомогою кількісних та якісних методів. Уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях. Практично не вміє самостійно розробляти заходи для оптимізації

	управління політичними процесами; приймати оптимальні управлінські політичні рішення з використанням різноманітних критеріїв; вирішувати актуальні питання теорії і практики політичної діяльності в умовах ризику; управляти ключовими процесами в сучасних політичних організаціях; проводити кваліфікований аналіз і давати оцінку прийнятим рішенням, постановам органів законодавчої, виконавчої влади, партійних і громадських організацій, їх лідерів; аргументувати власну точку зору в дискусії на основі етичних міркувань, соціально відповідально, застосовувати знання з політичного менеджменту в практичній діяльності. Не завжди доречно застосовує набуті знання під час розв'язання практичних задач, не спроможний самостійно сформулювати задачі за словесним описом і визначити метод їх розв'язання, вибирає відомі способи дій (за зразком) для виконання фахових завдань. <i>Здобувач здатний:</i> діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально відповідально та свідомо, проте практично не вміє працювати автономно, визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, аналізувати соціально-значущі процеси та приймати обґрунтовані рішення; приймати участі в дослідженнях політики з використанням основних методів сучасної політичної науки; застосовувати прогностичні методи дослідження операцій у процесі підготовки та прийняття політичних рішень. Відчуває значні труднощі у встановленні взаємозв'язків між соціально-політичними явищами та процесами; у генеруванні нових ідей та дії в нових ситуаціях <i>Здобувач демонструє:</i> значну поверховість знання вчень та концепцій світової та української політичної думки, понятійно-категоріального апарату та методів політичної науки, основних галузей (напрямків) політичного знання; принципів політологічного підходу до аналізу соціально-політичних явищ і процесів, окремих суб'єктів та інститутів; засад та технологій політичного прогнозування Практично не має навичок і досвіду діяльності з використання різних технологій управління політичними процесами, гнучкості мислення, відкритості до застосовування концептуальних і базових знань у практичних ситуаціях. Слабо розуміє предметну область та професійну діяльність. Не здатен працювати автономно, не може самостійно визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, аналізувати соціально-значущі процеси та приймати обґрунтовані рішення; ефективно застосовувати комунікативні технології в спілкуванні з різними суб'єктами взаємодії, застосовувати демократичні технології прийняття колективних рішень, враховуючи власні інтереси і потреби інших. У цілому здобувач демонструє середній рівень сформованості компетентностей за заданими стандартами, що забезпечує достатньо надійний рівень відтворення основних положень дисципліни та задовільну здатність до застосування знання з політичного менеджменту в практичних ситуаціях.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач опанував навчальний матеріал в мінімально допустимому обсязі. <i>Частково знає:</i> категоріальний апарат, основні теоретичні положення та ключові концепції всіх розділів дисципліни; сутність, основні види та функції політичного менеджменту; структурні елементи системи політичного менеджменту; види, сутність та зміст політичних технологій, що застосовуються в політичних кампаніях; методи аналізу та комплексної оцінки політичних ризиків; основні принципи управління

політичними процесами; принципи прогнозування і моделювання політичних ситуацій; критерії вибору управлінських рішень в умовах ризику; проблеми застосування теоретичних розробок політичного менеджменту до українського політичного ринку; можливості використання різноманітних політичних технологій, щодо конкретних політичних об'єктів. Відповіді неточні, мало аргументовані, фрагментарні з порушенням послідовності викладання. Зміст окремих питань є незрозумілим для здобувача, при розкритті теоретичних положень припускається серйозних помилок, неточності у розумінні та інтерпретації основних закономірностей.

Слабо вміє: аналізувати специфіку основних етапів розвитку політики та світового політичного процесу; об'єктивно і критично оцінювати життєво важливу соціально-політичну інформацію; здійснювати аналіз та оцінювати вплив різних факторів на розвиток політичної ситуації за допомогою кількісних та якісних методів; розробляти заходи для оптимізації управління політичними процесами; приймати оптимальні управлінські політичні рішення з використанням різноманітних критеріїв; вирішувати актуальні питання теорії і практики політичної діяльності в умовах ризику; управляти ключовими процесами в сучасних політичних організаціях; проводити кваліфікований аналіз і давати оцінку прийнятим рішенням, постановам органів законодавчої, виконавчої влади, партійних і громадських організацій, їх лідерів; аргументувати власну точку зору в дискусії на основі етичних міркувань, соціально відповідально; застосовувати знання з політичного менеджменту в практичній діяльності. Має практичні навички, достатні для виконання завдань на рівні мінімально допустимих вимог. При вирішенні завдань виконує роботу за зразком (практичним коментарем), але не розуміє достатньою мірою мету роботи, не вміє самостійно робити узагальнюючий висновок. Виконує завдання зі значною кількістю грубих помилок.

Здобувач у цілому здатний: діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально відповідально та свідомо, проте не вміє встановлювати взаємозв'язків між явищами та процесами; приймати обґрунтовані рішення, генерувати нові ідеї та діяти в нових ситуаціях. Не здатен працювати автономно, без допомоги викладача не може визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, аналізувати соціально-значущі процеси та приймати обґрунтовані рішення; може приймати участь в дослідженнях політики з використанням основних методів сучасної політичної науки; застосовувати прогностичні методи дослідження операцій у процесі підготовки та прийняття політичних рішень лише у ролі технічного виконавця.

Здобувач демонструє: дуже слабке знання вчень та концепцій світової та української політичної думки, понятійно-категоріального апарату та методів політичної науки, основних галузей (напрямків) політичного знання; принципів політологічного підходу до аналізу соціально-політичних явищ і процесів, окремих суб'єктів та інститутів; засад та технологій політичного прогнозування Демонструє відсутність навичок і досвіду діяльності з використання різних технологій управління політичними процесами; відсутність гнучкого мислення, відкритості до застосовування концептуальних і базових знань у практичних ситуаціях, не розуміє предметну область та професійну діяльність, слабо орієнтується у інформації, не може здійснювати самостійний пошук

	необхідної інформації, зокрема й електронної, а її аналіз викликає значні труднощі; недоцільно обирає методи, засоби та інструменти аналізу щодо політичної ситуації; не вміє аналізувати політичні ситуації, що виникають, та давати оцінку прийнятим рішенням, постановам органів законодавчої, виконавчої влади, партійних і громадських організацій, їх лідерів. Здобувач демонструє мінімально допустимий рівень сформованості компетентностей за заданими стандартами по всіх складових навчальної програми з дисципліни, що свідчить про слабку здатність до застосування знання з політичного менеджменту в практичних ситуаціях.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач недостатньо володіє начальним матеріалом (менше, ніж половина обсягу навчального матеріалу). <i>Має фрагментарні знання:</i> про категоріальний апарат, основні теоретичні положення та ключові концепції всіх розділів дисципліни; сутність, основні види та функції політичного менеджменту; структурні елементи системи політичного менеджменту; види, сутність та зміст політичних технологій, що застосовуються в політичних кампаніях; методи аналізу та комплексної оцінки політичних ризиків; основні принципи управління політичними процесами; принципи прогнозування і моделювання політичних ситуацій; критерії вибору управлінських рішень в умовах ризику; проблеми застосування теоретичних розробок політичного менеджменту до українського політичного ринку; можливості використання різноманітних політичних технологій, щодо конкретних політичних об'єктів. Однак зміст більшості питань є незрозумілим для здобувача, під час відповіді припускається суттєвих помилок, не може викласти зміст основних положень, не вміє самостійно робити узагальнюючий висновок. Має елементарні, нестійкі навички використання знання в стандартних ситуаціях, не вміє практично застосовувати теоретичні знання. <i>Фрагментарно вміє:</i> аналізувати специфіку основних етапів розвитку політики та світового політичного процесу; об'єктивно і критично оцінювати життєво важливу соціально-політичну інформацію; здійснювати аналіз та оцінювати вплив різних факторів на розвиток політичної ситуації за допомогою кількісних та якісних методів; розробляти заходи для оптимізації управління політичними процесами; приймати оптимальні управлінські політичні рішення з використанням різноманітних критеріїв; вирішувати актуальні питання теорії і практики політичної діяльності в умовах ризику; управляти ключовими процесами в сучасних політичних організаціях; проводити кваліфікований аналіз і давати оцінку прийнятим рішенням, постановам органів законодавчої, виконавчої влади, партійних і громадських організацій, їх лідерів; аргументувати власну точку зору в дискусії на основі етичних міркувань, соціально відповідально; застосовувати знання з політичного менеджменту в практичній діяльності. Необхідні практичні уміння роботи не сформовані, принципові помилки в ході виконання завдань, не може самостійно виконати роботу. <i>Здобувач демонструє низьку здатність:</i> до генерування нових ідей (креативність), не може встановити взаємозв'язки між явищами та процесами; не здатен до прийняття обґрунтованих рішень, генерування нових ідей та дії в нових ситуаціях виявляти. Не вміє осмислювати управлінські процеси та явища в їх динаміці, не здатен самостійно виявити їх взаємозв'язок, співвідносити загальні процеси і окремі факти,

	припускається значних помилок в оцінці можливих результатів; не вміє здійснювати пошук інформації, потребує допомоги в її критичному аналізі; не розуміє можливості використання теоретичних знань в своїй професійній діяльності. Не здатний користуватися технічним обладнанням у викладанні навчального матеріалу, не може його презентувати. <i>Здобувач демонструє</i> недостатній рівень сформованості компетентностей за заданими стандартами по деяких складових навчальної програми з дисципліни, що свідчить про необхідність їх доопрацювання та повторного складання контрольних заходів.
Незадовільно (0-34 F)	Здобувач повністю не володіє навчальним матеріалом з курсу політичного менеджменту, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань, не усвідомлює мету вивчення дисципліни, відсутні практичні уміння та навички, не вміє орієнтуватися під час розв'язання практичних завдань, більшість навчальних завдань не виконано, потребує постійної допомоги викладача. Здобувач демонструє повну не сформованість компетентностей за заданими стандартами по всіх складових навчальної програми з дисципліни, що свідчить про необхідність повторного вивчення курсу.

Розподіл балів, які отримують студенти за результатами поточного і підсумкового контролю

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота, ІНДЗ, контрольна модульна робота)			Підсумковий контроль (екзамен)	Сума
Модулі	Бали	Підсумковий бал*		
Змістовий модуль 1 Практичні заняття 6*(0-5)= 0-30 Самостійна робота 6*(0-5)= 0-30 ІНДЗ 1*(0-5)= 0-5	65	0-80	0-20	0-100
Змістовий модуль 2 Практичні заняття 20*(0-5)= 0-100 Самостійна робота 20*(0-5)= 0-100 ІНДЗ 1*(0-5)= 0-5	205			
Контрольна мод. роб. (тести) 20*(0-2)= 0-40	40			
Максимальна кількість балів, яку може отримати студент	310			

***підсумковий бал рахується з урахуванням коефіцієнту (індексу перерахунку).**

Індекс перерахунку: $310 : 80 = 3.87$

Підсумковий бал, що отримав здобувач, вираховується так: набрана здобувачем загальна кількість балів за всіма видами роботи ділиться на 3,87.

Наприклад: здобувач набрав за всіма видами роботи 290 балів. Підсумковий бал, що отримав здобувач $290 : 3,87 = 75$ балів

Оцінка знань здобувачів з дисципліни «Політичний менеджмент», формою підсумкового контролю якої є *екзамен*, здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК) – 80 балів та підсумкового контролю знань (екзамену) – 20 балів.

Якщо за результатами ПК здобувач отримав менше 40 балів, він не допускається до екзамену. Викладач, який веде семінарські заняття, визначає перелік завдань, що повинні бути виконані здобувачем для допуску до екзамену.

Шкала оцінювання за всіма видами контролю:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.

Базова

1. Богуш Д. Десять секретів політичних компаній. Київ : Вид-во «Березовська», 2017. 168 с.
2. Взаємодія органів державної влади та громадянського суспільства : навч. посібник / за наук. ред. Ю. П. Сурміна, А. М. Михненка. Київ : НАДУ, 2011. 388 с.
3. Герасимчук Т. Ф., Киридон А. М., Троян С. С. Загальна теорія політики: навчальний посібник. Київ : Кондор 2017. 226 с.
4. Головатий М. Ф. Політичний менеджмент: навчальний посібник для студентів вищих навчальних. Закладів. 2-ге вид., доповнене. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 296 с.
5. Гошовська В. А. Парламентаризм : підручник. Київ : НАДУ, 2016. 672 с.
6. Гошовська В. А. Ораторське мистецтво публічного діяча : навч. посібник / уклад.-упоряд. Л. С. Савчук. Київ : НАДУ, 2017. 156 с.
7. Забурдаева Е. В. Политическая кампания. Стратегии и технологии : Учебник. Москва : Аспект Пресс, 2017. 343 с.
8. Кальниш Ю. Г., Усаченко Л. М. Політична аналітика для державних службовців : підручник . Київ : ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2013. 295 с.
9. Кньопфель П., Ларю К., Варон Ф., Малишева Н. Аналіз і пілотаж публічної політики / пер. з фр. І. С. Микитин; Вищ. ін-т публ. упр. Швейцарії. Київ : Алерта, 2010. 424 с.
10. Кобець Р. Засади комунікативного супроводу державної політики : Навчальний посібник. Інтерньюз-Україна; Ві родження, 2013. 187 с.
11. Комунікації в публічному управлінні : аспекти організаційної культури та ділового спілкування : навчальний посібник / уклад. В. А. Гошовська та ін. Київ : К.І.С., 2016. 130 с.
12. Литвин В. С. Політичні режими сучасності : інституційні та процесуальні виміри аналізу : навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 632 с.
13. Мироненко П. В. Форма правління. Політичні трансформації на зламі століть : монографія. Київ : Академія, 2014. 216 с.
14. Неліпа Д. В. Системний аналіз в політології : підручник Київ: «Центр учбової літератури», 2013. 304 с.
15. Новакова О. В., Пашина Н. П. Аналіз державної політики : навчальний посібник. Луганськ, 2013. 262 с.
16. Пушкарєва Г.В. Политический менеджмент. Учебник и практикум. Москва : Юрайт, 2014. 365 с.
17. Пушкарєва Г. В. Политический менеджмент : учебник и практикум для академического бакалавриата. Москва : Издательство Юрайт, 2018. 365 с. URL : <https://biblio-online.ru/bcode/413224> (дата звернення: 29.08.2019).
18. Пейн К., Хед К., О'Коннел Ш. Стратегія планування виборчої кампанії. Київ, 1997. 257 с.
19. Політична аналітика в державному управлінні : навчальний посібник / С. О. Телешун та ін. Київ : НАДУ, 2012. 228 с.
20. Політичне лідерство : навчальний посібник / за заг. ред. В. А. Гошовської, Л. А. Пашко. Київ : НАДУ, 2013. 344 с.
21. Політична наука. Методи досліджень: підручник / ред.: О. А. Габрієлян. Київ : Академія, 2012. 317 с.
22. Ротар Н. Ю. Теорія політичної участі: навчальний посібник. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2010. 167 с.
23. Старіш О. Г. Політичний менеджмент: навчальний посібник. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. 272 с.

24. Теорія прийняття рішень : підручник / за заг. ред. М. П. Бутка. Київ : «Центр учбової літератури», 2015. 360 с.
25. Трансформація політичних інститутів України: проблеми теорії і практики / М. І. Михальченко та ін. Київ : ІПіЕНД імені І. Ф. Кураса НАН України, 2016. 440 с.
26. Філософія гуманістичного менеджменту (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри) : навчальний посібник / уклад. О. В. Соснін, В. Г. Воронкова, М. А. Ажажа. Запоріжжя : Дике Поле, 2016. 356 с.
27. Чуев С. В. Политический менеджмент. Коммуникативные технологии : учебное пособие для бакалавриата и магистратуры. 2-е изд., испр. и доп. Москва : Издательство Юрайт, 2018. 364 с URL : <https://www.biblio-online.ru/bcode/415923> (дата звернення: 29.08.2019).
28. Шульга М. А., Зубчик О. А., Політичний менеджмент : навчальний посібник. Київ : Академвидав, Альма-матер, 2013. 157 с.

Допоміжна:

1. Бурдяк В. І., Ротар Н. Ю. Політична культура країн Європи в контексті інтеграційних процесів: монографія. Чернівці : Рута, 2004. 328 с.
2. Головатий М. Ф. Політичний менеджмент : Навчальний посібник. Київ : МАУП, 2005. 264 с.
3. Гольцов А. Г. Геополітика та політична географія : підручник для студентів ВНЗ. Київ : Центр учбової літ., 2012. 415 с.
4. Государственная политика : Учебное пособие / под ред. А. И. Соловьева. Москва : Издательство «Аспект Пресс», 2017. 480 с.
5. Жуков В. И., Карпов А. В., Лаптев Л. Г., Шабров О. Ф. Политический менеджмент. Учебное пособие. Москва : Изд-во Института психотерапии, 2004. 944 с.
6. Загальна теорія політики : навчально-методичний комплекс / уклад: І. М. Мельничук, П. О. Молочко. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Чернівці : Рута, 2013. 131 с.
7. Ключкова М. С. Краткий курс по политическому менеджменту : Учебное пособие. Москва : Окей-книга, 2009. 110 с.
8. Коробко В. И. Теория управления : учебное пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Государственное и муниципальное управление», «Менеджмент организации». Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2017. 383 с. URL: <http://www.iprbookshop.ru/81695.html> (дата звернення: 29.08.2019).
9. Кузь О. М. Виборчі технології в модерному електоральному процесі США та Україні : монографія. Харків : ІНЖЕК, 2012. 250 с.
10. Лукина Л. В., Чикиндин М. А. Теория принятия политических решений : Учебно-методическое пособие. Витебск : Витебская ордена «Знак Почета» государственная академия ветеринарной медицины, 2019. 48 с.
11. Макаренко Б. Г. Культура й політична участь особистості. Духовна культура як чинник гуманізації політичної участі людини у трансформаційному суспільстві : [монографія]; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Дніпр : Арт-Прес, 2016. 334 с.
12. Музиченко Г. В. Ефективність політичної реклами в електоральному процесі: досвід позачергових виборів Президента України-2014. *Грані. Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах*. 2014. № 9 (113). С. 76–82.
13. Музиченко Г. В. Економіко-правові засади здійснення електорального маркетингу під час виборів президента України. *Актуальні проблеми філософії та соціології : науково-практичний журнал*. 2014. Вип. 1. С. 85–89.

14. Музиченко Г. В. Механізм завоювання прихильності виборців та ефективність його складових під час виборчих кампаній-2014 в Україні. *Перспективи. Соціально-політичний журнал*. 2014. № 2(60). С. 77–81.
15. Музиченко Г. В. Інструменти електорального маркетингу в виборчому процесі: досвід України-2014. *Слов'янський вісник: збірник наукових праць. Серія: Історичні та політичні науки*. 2014. Вип. 21. С. 110–118
16. Музиченко Г. В., Гайдаєнко М. О. Місце електорального політичного маркетингу в сучасному політичному процесі в Україні. *Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 12 квітня 2019 року). Одеса: ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Політікус», 2019. С. 30–32.
17. Наумкіна С. М. Поєднання понять «соціальна держава» і «соціальний менеджмент» у політичній практиці: креативний досвід демократичних держав Європи. *Актуальні проблеми політики. Зб. наук. праць*. Вип. 47. Одеса, 2012. С. 136-145.
18. Наумкіна С. М. Структурування політичної реальності в процесі політичної комунікації. II Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція «Гуманітарний всесвіт: люди, ідеї, події» (25-31 березня 2013 р. URL : <http://ubgd.lviv.ua/modle/mod/view.php?id=5818>.(дата звернення 28.08.2019)
19. Наумкіна С. М. Основні моделі розподілу владних повноважень в межах сучасних ліберальних демократій. Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави (26 квітня 2013 року). Одеса: ОДУВС, 2013. С. 160–162.
20. Наумкіна С. М. Исследование политических ресурсов в контексте теории их оптимального распределения и сохранения. *Teoria si practica administraru publice. Chisinau*, 2013. С. 479–482.
21. Наумкіна С. М. Причины изменения конфигурации и условий функционирования системы власти в современных обществах. *Науковий вісник МГУ. Серія: Історія. Філософія. Політологія*. Вип. 5. Одеса, 2013. С. 87–89.
22. Наумкіна С. М. Трансформація політичної системи в контексті перетворень етнічної інфраструктури. *Освіта регіону*. 2013. № 4. С. 88–97.
23. Наумкіна С. М. Політико-правові аспекти використання реклами в виборчому процесі сучасних держав. *Ціннісний вимір політичної діяльності: західно-східний вектор сучасної української політики* : Зб. наук. праць. Херсон : вид-во ПП Вишемирський В. С., 2014. С. 10–11 (всього 160 с.).
24. Наумкіна С. М. Роль інформаційно-комунікативних технологій у формуванні системи влади: позитивні та негативні прояви і наслідки. *Інформаційне суспільство та сталий розвиток : матеріали науково-практичного семінару*. Одеса, 16 травня 2014 р. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2014. С. 86–89 (всього 152 с.).
25. Наумкіна С. М. Стратегія і тактика політична. *Політологія: сучасні терміни і поняття*. Короткий навчальний словник-довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації. 4-те видання, виправлене і доповнене (укладач В. М. Піча, наук. редакція Л. Д. Климанської, Я. Б. Турчин, Н. М. Хоми. Львів : «Новий Світ – 2000», 2015. 516 с.
26. Наумкіна С. М. Політичний механізм формування соціального капіталу. *Гуманітарний дискурс: політика, управління, влада* : Колективна монографія / За заг. ред. О. А. Івакіна, І. В. Шамши, Д. В. Яковлева. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2015. 468 с. (С. 227–253)
27. Наумкіна С. М. Структурування поля політики як динамічна модель політичної взаємодії. *Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної*

- правової держави* : Матеріали VIII Міжнародної науково-правової конференції, м. Одеса, 25 березня 2016 р. Одеса: ОДУВС, 2016. С. 79–82.
28. Наумкіна С. М. Technologies of political (socio-political) crowdsourcing and crowdfunding: world experience and steps towards implementation in Ukraine. *Час вибору: виклики інформаційної епохи* : Колективна монографія / За заг. ред. О. А. Івакіна, Д. В. Яковлева. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2016. С. 332–348.
 29. Наумкіна С. М. Соціальний капітал як чинник суспільно-політичних перетворень. *Модернізація політичної системи України: стан та перспективи розвитку* : Зб. матеріалів X Всеукраїнської науково-практичної конференції. Северодонецьк, 2016. С. 15–19.
 30. Наумкіна С. М. Новітні інформаційно-комунікативні технології в системі ефективних управлінських практик. *Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів* : Матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (10 лютого 2017 р., м. Одеса). Одеса, 2017. С. 54–57
 31. Naumkina S. Main manipulative technologies and peculiarities of their use. Modern vectors of science and education development in China and Ukraine. Odessa (Ukraine) – Harbin (China), 2017. P. 26–32.
 32. Наумкіна С. М. Політичний гепенінг у системі акціоністських форм політичної активності. *Вісник Донецького національного університету. Серія: Політичні науки*. Вінниця, 2016. С. 86–92.
 33. Наумкіна С. М. Використання мовно-маніпулятивних технологій на різних етапах політичного конфлікту. *Політологічні та правові студії суспільно-політичних процесів XX – початку XXI ст.* : зб. наук. праць / ред.-упор. С. Рудницький. Житомир – Київ: ФОП Євєнюк О. О., 2017. С. 74–81.
 34. Наумкіна С. М. Місце довіри в системі соціального капіталу. *Актуальні проблеми політики* : Зб. наук. праць. Вип. 58. Одеса : Фенікс, 2016. С. 57–65.
 35. Naumkina S. Political crowdfunding is one of the innovative social technologies. *Регіональні студії*. Ужгород : «УНУ», 2017. Вип. 11. С. 25–29
 36. Наумкіна С. М. Флешмоб як спектакулярний видовищно-ігровий різновид політичного акціонізму. *Вісник національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: науковий журнал*. Київ : Міленіум, 2018. № 2. С. 73–79 (всього 368 с.)
 37. Наумкіна С. М. Особливості становлення політико-правової системи під час кризових процесів у суспільстві. *Актуальні проблеми політики* : Зб. наук. праць. 2018. № 61. С. 184–193.
 38. Наумкіна С. М. Політична воля та її роль у державотворчому процесі. *Держава і право : Збірник наукових праць. Серія Політичні науки*. Вип. 83 / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ : Вид-во «Юридична думка», 2019. 216 с. С. 209–212.
 39. Наумкіна С. М. Деструктивні та конструктивні виміри кризових явищ у політиці. *Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів*. Четверта всеукраїнська науково-практична конференція. Одеса, 2019. С. 33–36.
 40. Наумкіна С. М. Ефективне панування еліт як закон суспільного життя цивілізованого суспільства. *Ціннісний вимір політичної діяльності*. Зб. наук. праць. Херсон, 2019. С. 5–9.
 41. Наумкіна С. М. Політична експертиза в контексті політико-управлінського процесу. *Людина має право: соціально-гуманітарний дискурс у контексті реформаційних процесів України*. Матеріали круглого столу. м. Одеса, 21 листопада 2019 р. Одеса : Астропринт, 2019. С. 109–114.
 42. Проблеми управління політичними реформами: як досягнути цілей. Стратегії сталого розвитку Україна-2020 / за ред. В. М. Яблонської. Київ : НІСД, 2017. 63 с.

43. Самойлов, В. Д. Государственное управление. Теория, механизмы, правовые основы : учебник для студентов вузов, обучающихся по специальности «Государственное и муниципальное управление». Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2017. 311 с. URL : <http://www.iprbookshop.ru/81620.html>
44. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади) : підручник. Київ : НАДУ, 2011. 734 с.
45. Телешун С. О., Титаренко О. Р., Рейтерович І. В. Основи інформаційно-аналітичної діяльності в публічному управлінні : навчальний посібник. Київ : НАДУ, 2009. 168 с.
46. Туронок С. Г. Политический анализ и прогнозирование: учебник для бакалавриата и магистратуры. Москва : Издательство Юрайт, 2016. 291 с.
47. Расторгуев В. Н. Философия политики. Методология политического планирования : учебное пособие для бакалавриата и магистратуры. 2-е изд., испр. и доп. Москва : Издательство Юрайт, 2018. 252 с. URL : <https://www.biblio-online.ru/bcode/422879>
48. Режим Путіна перед викликами часу. Аналітична доповідь / М. М. Розумний, та ін.; за заг. ред. М. М. Розумного. Київ : НІСД, 2017. 84 с.
49. Рудакевич О. Політична культура національних спільнот : теорія та методологія дослідження : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 352 с.
50. Щербакова Ю. Цінності об'єднаної Європи : монографія. Київ : Академія, 2014. 208 с.

Інформаційні ресурси

1. Законодавство України – Верховна Рада. URL : <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 20.08.2019).
2. Кабінет Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua (дата звернення: 20.08.2019).
3. Міністерство економіки. URL : www.me.gov.ua (дата звернення: 20.08.2019).
4. Макроекономічна статистика. Національний банк України. URL : <http://www.bank.gov.ua>. (дата звернення: 20.08.2019).
5. Офіційний WEB- сайт МВФ. URL : <http://www.inf.org> (дата звернення: 20.08.2019).
6. Офіційний сайт Державного комітету статистики України: URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 20.08.2019).
7. Голос України. Газета Верховної Ради України. URL : www.uamedia.visti.net/golos (дата звернення: 20.08.2019).
8. Економіка України. Політико-економічний журнал. URL : <http://www.economukraine.com.ua/> (дата звернення: 15.08.2019).
9. Офіційний сайт Асоціації українських банків. URL : <http://aub.org.ua> (дата звернення: 22.08.2019).
10. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення: 22.08.2019).
11. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України URL : <http://www.nplu.kiev.ua/> (дата звернення: 22.08.2019).
12. Сайт Української Асоціації Маркетингу URL : <http://uam.in.ua/rus/projects/marketing-in-ua/> (дата звернення: 22.08.2019).
13. Сайт американское общество PR (PRSA). URL : <http://www.prsa.org> (дата звернення: 22.08.2019).
14. Сайт Ассоциации компаний-консультантов в области связей с общественностью (АКОС). URL : <http://www.akos.newmail.ru> (дата звернення: 22.08.2019).
15. Сайт Библиотеки, новости по PR. URL : http://www.pressclub.host.ru/pr_lib/pr_news.html (дата звернення: 22.08.2019).

16. Сайт Международной Ассоциации по связям с общественностью (IPRA). URL : <http://www.ipranet.org> (дата звернення: 22.08.2019).
17. Сайт – Международный справочник по связям с общественностью. URL : <http://www.hollis-pr.com> (дата звернення: 22.08.2019).
18. Сайт Справочно-информационного WEB-издания «PR-info». URL : <http://www.prinfo.webzone.ru> (дата звернення: 22.08.2019).

Інформаційно-аналітичні сайти

1. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL : <http://www.ipiend.gov.ua/> (дата звернення: 22.08.2019).
2. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень URL : <http://www.ucipr.kiev.ua/> (дата звернення: 22.08.2019).
3. Сайт Українського центру політичного менеджменту URL : <http://www.politik.org.ua/> (дата звернення: 22.08.2019).
4. Сайт Інтернет-портал аналітичних центрів України надає аналітичним центрам право публікувати свої матеріали (новини, аналітичні огляди, прогнози). За матеріалами сайту проводяться дискусії; відвідувачі сайту мають можливість залишити свої коментарі. URL : <http://www.intellect.org.ua> (дата звернення: 22.08.2019).
5. Сайт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій наводить місячний економічний моніторинг України, моніторинг інфраструктури України, наукові матеріали, книги. URL : <http://www.ier.com.ua> (дата звернення: 22.08.2019).

Інформаційні періодичні видання. Сайти

1. Сайт журналу «Віче». URL : <http://www.viche.info/> (дата звернення: 22.08.2019).
2. Сайт альманаху «Грані». URL : <http://www.grani.org.ua/> (дата звернення: 22.08.2019).
3. Сайт наукового вісника «Гілея». URL : <http://www.gileya.org.ua/> (дата звернення: 22.08.2019).
4. Сайт журналу «Нова парадигма». URL : <http://www.novaparadigma.org.ua/> (дата звернення: 22.08.2019).
5. Сайт журналу «ПОЛИС». URL : <http://www.polistudies.ru/> (дата звернення: 22.08.2019).
6. Сайт журналу «Общественные науки и современность». URL : <http://www.ons2000.chat.ru/index.htm> (дата звернення: 22.08.2019).
7. Сайт журналу «Полития». URL : <http://www.nasledie.ru/> (дата звернення: 22.08.2019).
8. Сайт журналу «Политическая экспертиза». URL : <http://www.politex.info/>
9. Сайт журналу «Маркетинг в Україні». URL : <http://presspoint.ua/> (дата звернення: 22.08.2019).
10. Сайт журналу «Новини маркетингу». URL : <http://delo.ua/business/marketing/> (дата звернення: 22.08.2019).
11. Сайт журналу «Маркетинг-мікс». URL : <http://marketingmix.com.ua/> (дата звернення: 22.08.2019).
12. Електронна бібліотека ГУМЕР. URL : <http://www.gumer.info/> (дата звернення: 22.08.2019).
13. Портал политических наук .URL : <http://www.politzone.in.ua/> (дата звернення: 22.08.2019).